

TARIM RAPORU 2025

Sürdürülebilir Üretim,
Güçlü Yarınlar

VERİMLİLİK
Artan Üretim

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
Doğaya Saygılı
Üretim

TEKNOLOJİ
Akıllı Tarım
Uygulamaları

KATMA DEĞER
Güçlü Ekonomi,
Güçlü Gelecek

SUNUM

Ülkemiz ekonomisi, son dönemde küresel gelişmelerin de etkisiyle zorlu bir süreçten geçmiştir. Ancak Kayseri Ticaret Borsası olarak bizler, bu süreçte ilimizin tarım ve hayvancılık ekonomisini güçlendirmek adına çalışmalarımıza aralıksız devam etmiş; faaliyetlerimizi artırarak, gelişen kurumsal kapasitemizle üyelerimize il içinde ve dışında etkin hizmetler sunmayı sürdürmüş bulunmaktayız. Üyelerimizi en iyi şekilde temsil etmeye, onların sesini ulusal ve uluslararası platformlarda duyurmaya kararlılıkla devam ediyoruz.

Borsamızı, özel sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmet üreten ve destek sağlayan güçlü bir kurumsal yapıya dönüştürmüş bulunmaktayız. Üyelerimize en kaliteli hizmeti sunma hedefi doğrultusunda, uluslararası standartlarda hizmet üretmek için çalışmalarımızı 2026 yılında da sürdürmekteyiz.

İlimizin iş dünyasına yönelik çözüm üretirken, üyelerimizin ihtiyaçlarına cevap verecek mekanizmalar geliştirmeye devam ediyoruz. Temel misyonumuz; tüm üyelerimizin küresel ölçekte rekabet edebilecek kapasiteye ulaşmasını sağlamaktır.

Kayseri, bölgesel olarak tarımsal üretimde önemli bir çeşitliliğe sahiptir. Tahıllar, şeker pancarı, patates tohumluğu, kuru baklagiller ve hayvancılık öne çıkan başlıca üretim alanlarıdır. Bunun yanı sıra kırmızı et ve et ürünleri, süt üretimi, tavuk yumurtası, iç su alabalık yetiştiriciliği ve arıcılık alanlarında da ülke genelinde güçlü bir konuma sahiptir.

İlimiz ayrıca; zengin florası sayesinde tıbbi ve aromatik bitkiler, yem bitkileri yetiştiriciliği, çerezlik kabak, elma, kayısı ve üzüm gibi ürünlerle meyvecilikte; jeotermal kaynakları sayesinde ise seracılıkta önemli bir gelişim potansiyeli barındırmaktadır.

Bununla birlikte, sahip olduğumuz tarımsal zenginlik ve üretim potansiyelinin henüz tam anlamıyla ekonomik değere dönüştürülebildiğini söylemek güçtür. Bu potansiyelin daha etkin değerlendirilmesi için mevcut kaynakların doğru analiz edilmesi, verimli ve sürdürülebilir kullanımına yönelik planlamaların yapılması ve yatırım projelerinin doğru alanlara yönlendirilmesi büyük önem arz etmektedir.

İlimiz, çevre ilçeleriyle birlikte değerlendirildiğinde, en fazla ekimi yapılan tarım ürünü buğday olup, geniş ekim alanı ve üretim miktarıyla öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra şeker pancarı üretimi de önemli bir yer tutmaktadır. Çayır ve mera alanlarının toplam arazi varlığı içerisindeki yüksek payı, hayvancılığın gelişimine önemli katkılar sağlamaktadır.

Kayseri’de sığır, manda, koyun ve kıl keçisi yetiştiriciliği yapılmakta olup, yumurta tavukçuluğu ve arıcılık da il ekonomisine katkı sağlayan önemli hayvancılık faaliyetleri arasında yer almaktadır.

“2025 Tarım ve Hayvancılık Raporu” nun amacı; ilimiz üreticilerinin mevcut durumunun analiz edilmesi, sahip olunan kaynak ve potansiyelin ortaya konulması ve bu potansiyelin yerel ve ulusal ekonomiye katkısının artırılmasına yönelik kapsamlı bir envanter çalışması sunmaktır. Uzman ekibimiz tarafından titizlikle hazırlanan bu raporda, kamuya açık kaynaklardan elde edilen veriler analiz edilerek gerçekçi ve güncel sonuçlara ulaşılmıştır.

Katılımcılık ilkesi doğrultusunda, çeşitli kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak hazırlanan rapor, yeni dönem bölge planlarına katkı sağlayacak nitelikte önemli bir referans dokümanıdır.

Raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmeler kesin hükümler içermemekte olup; bu verilerin kullanımından doğabilecek sonuçlara ilişkin sorumluluk, doğrudan veya dolaylı olarak bu rapora dayanarak yatırım veya finansman kararı alan kişi ve kuruluşlara aittir. Kayseri Ticaret Borsası, rapor içeriğinin kullanımından kaynaklanabilecek herhangi bir zarardan sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları saklıdır. Kayseri Ticaret Borsası'nın yazılı izni olmaksızın raporun tamamı veya bir bölümü kopyalanamaz, çoğaltılamaz, dağıtılamaz ve referans verilmeden kullanılamaz.

2025 Tarım ve Hayvancılık Raporumuzun hazırlanmasında emeği geçen tüm çalışma arkadaşlarımıza teşekkür eder, raporun ilimiz ve bölgemiz için hayırlı olmasını temenni ederiz.

KAYSERİ TİCARET BORSASI

TAKDİM

Kıymetli Üyelerimiz,

Son yüzyılda nüfus artışı, sanayileşme ve kentleşmeye bağlı olarak doğal kaynaklar üzerindeki baskı giderek artmış; fosil yakıtların yoğun kullanımı, enerji üretimi, tarım ve ulaşım faaliyetleriyle doğal ekosistem önemli ölçüde etkilenmiştir. Günümüzde iklim değişikliği, su kaynaklarının azalması ve çevresel sürdürülebilirlik gibi konular, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de daha kritik bir gündem haline gelmiştir.

En temel ihtiyacımız olan beslenme, insanlık var oldukça stratejik önemini koruyacaktır. Dünya nüfusundaki artış eğilimi dikkate alındığında, yeterli ve sürdürülebilir gıda üretimini sağlayabilen ülkeler geleceğe daha güvenle bakabilecektir.

Tarım sektörü; gıda güvencesi sağlaması, sanayiye hammadde temin etmesi, istihdama katkı sunması ve kırsal kesimde temel geçim kaynağı olması gibi çok yönlü işlevleriyle 2025 yılında da ekonomimizin vazgeçilmez sektörleri arasında yer almaktadır. Bu doğrultuda; biyolojik çeşitliliğin korunması, toprak ve su kaynaklarının sürdürülebilir yönetimi, tarımsal üretimde kalite ve verimliliğin artırılması, gıda güvenilirliğinin teminat altına alınması, dijitalleşme ve yenilikçi uygulamaların yaygınlaştırılması ile markalaşma ve uluslararası rekabet gücünün artırılması büyük önem arz etmektedir.

Kırsal nüfus, tarımın toplam istihdamdaki payı ve Gayri Safi Katma Değer içerisindeki yeri göz önüne alındığında, tarım sektörü ülkemiz ve bölgemiz açısından sosyal ve ekonomik önemini güçlü bir şekilde sürdürmektedir. Tarımın doğrudan ve dolaylı etkileri değerlendirildiğinde, ekonomimizin geniş bir kesimini etkileyen stratejik bir alan olduğu açıkça görülmektedir.

Kayseri Ticaret Borsası olarak; ilimizin ve bölgemizin tarım ve hayvancılık sektörlerine yönelik sorunları tespit etmek, çözüm odaklı çalışmalar geliştirmek, üreticilerimizin ve tüccarlarımızın ticaretini kolaylaştırmak ve üyelerimizin ulusal ve uluslararası pazarlara erişimini artırmak amacıyla çalışmalarımızı 2026 yılında da kararlılıkla sürdürmekteyiz.

Borsamızı, üyelerimizin ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmet sunan, yol gösteren ve katma değer üreten bir yapıya dönüştürmüş bulunmaktayız. Akreditasyon sistemimiz sayesinde, hizmet kalitemizi sürekli geliştirerek uluslararası standartlarda hizmet sunmaya devam etmekteyiz.

Sorumluluk bilinciyle yürüttüğümüz faaliyetleri içeren 2025 Kayseri Tarım ve Hayvancılık Raporumuzu sizlere sunmaktan büyük bir memnuniyet duyuyoruz.

Belirlediğimiz hedeflerin hayata geçirilmesinde emeği geçen Meclis Üyelerimize, Yönetim Kurulu Üyelerimize ve tüm çalışma arkadaşlarımıza teşekkür ediyor, başarılarının devamını diliyorum.

Saygılarımla

Recep Bağlamış

Yönetim Kurulu Başkanı

İÇİNDEKİLER

1- GİRİŞ	8
2- GENEL BİLGİLER	9
3- KAYSERİ İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ.....	9
4- KAYSERİ İLİ TOPRAK YAPISI.....	10
5- TÜRKİYE' DEKİ ÜRETİM İSTATİSTİKLERİ.....	10
A) Türkiye'deki Bitkisel Üretim İstatistikleri.....	10
B) Türkiye'deki Hayvansal Üretim İstatistikleri.....	13
6- TÜRKİYE'DE ARAZİ.....	15
6.1 TARIM ALANLARI	15
6.2 TÜRKİYE'DE BİTKİSEL ÜRETİM	17
6.2.1 SEBZE ÜRETİMİ.....	18
6.2.2 MEYVE ÜRETİMİ.....	19
6.2.3 SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ.....	22
7- TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK	23
7.1 TÜRKİYE'DE BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK.....	23
7.2 TÜRKİYE' DE KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK.....	24
7.3 TÜRKİYE'DE KANATLI KÜMES HAYVANCILIĞI	25
7.4 TÜRKİYE'DE HAYVANSAL ÜRÜNLER.....	27
8- KAYSERİ TARIM GÖRÜNÜMÜ.....	27
8.1 KAYSERİ'DE HAYVANCILIK	27
8.1.1 KAYSERİ' DE BÜYÜKBAŞ ÜRETİM DEĞERLERİ	29
8.1.2 KAYSERİ' DE KÜÇÜKBAŞ ÜRETİM DEĞERLERİ	29
8.1.3 KAYSERİ'DEKİ KANATLI VARLIĞI.....	29
8.1.4 KAYSERİ'DEKİ ARICILIK VERİLERİ.....	30
9- KAYSERİ'DE ORMAN VARLIĞI	32
KAYSERİ'DE TARIMA YATIRIM YAPMAK İÇİN 10 NEDEN?	33
10- KAYSERİ'DE TARIMSAL YATIRIM İÇİN UYGUN SEKTÖRLER VE ALANLAR	34
10.1 KAYSERİ'DE ORGANİK TARIM VE İYİ TARIM UYGULAMALARI	34
10.2 KAYSERİ İLİ TARIMSAL YATIRIMLAR.....	34
10.2.1 KAYSERİ'DE MEYVECİLİK SEKTÖRÜ	34
10.2.2 KAYSERİ'DE SEBZECİLİK VE TARLA.....	35
10.2.3 KAYSERİ'DE LİSANSLI DEPOCULUK	35
11- KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ TARIM ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ	37
11.1 BUĞDAY ÜRETİM DEĞERLERİ	37
11.2 ARPA ÜRETİM DEĞERLERİ.....	39
11.3 ŞEKER PANCARI ÜRETİM DEĞERLERİ.....	40
12- KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ MEYVE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ	42
12.1 ELMA ÜRETİM DEĞERLERİ	42

12.2 KAYISI ÜRETİM DEĞERLERİ	43
12.3 KIRAZ ÜRETİM DEĞERLERİ	43
12.4 ÜZÜM ÜRETİM DEĞERLERİ	44
12.5 GİLABURU ÜRETİM DEĞERLERİ.....	44
13- KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ SEBZE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ	45
13.1 PATATES ÜRETİM DEĞERLERİ	46
13.2 PATLICAN ÜRETİM DEĞERLERİ	47
13.3 KABAK ÜRETİM DEĞERLERİ	48
14- TARIM VE HAYVANCILIK DESTEKLERİ.....	48
14.1 DESTEKLER.....	48
• BİTKİSEL ÜRETİM DESTEKLERİ	48
• BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİ	50
• KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİ	51
• SU ÜRÜNLERİ DESTEĞİ	52
• ZİRAİ DON DESTEĞİ.....	52

TABLO DİZİNİ

Tablo 1:İlimiz Verileri.....	9
Tablo 2:Tarım Alanlarının Kullanım Şekilleri.....	10
Tablo 3:Bitkisel Üretim(ton).....	13
Tablo 4:Hayvan Sayıları ve Değişim Oranları.....	14
Tablo 5:Diğer Hayvansal Ürünlere Ait Yıllık Değişim Oranları.....	15
Tablo 6:Türkiye Tarım Alanları İl Bazında Dağılımı.....	17
Tablo 7:Ürünlere Göre Ekim Yapılan Alanların Yıllar İçindeki Üretim Miktarları.....	18
Tablo 8:Sebzelerin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları.....	18
Tablo 9:Meyvelerin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları.....	19
Tablo 10:2025 Yılı Bazı İllerin Turunçgil Rekolte Tahmin Raporu.....	20
Tablo 11:Türkiye'nin Seçilmiş Tarım Ürünlerinde Dünya Üretim Sıralaması ve Liderlik Durumu.....	21
Tablo 12:Süs Bitkilerinin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları.....	22
Tablo 13:2019-2025 Yılları Arası Üretim Miktarları.....	22
Tablo 14:Büyükbaş Hayvanların Yıllar İçindeki Değişim Miktarları.....	23
Tablo 15:Küçükbaş Hayvanların Yıllar İçindeki Değişim Miktarları.....	24
Tablo 16:Kümes Hayvancılığı Üretim Miktarı.....	25
Tablo 17:Hayvansal Ürünler.....	27
Tablo 18:Kayseri'deki 2025 Yılı Hayvancılık İstatistik Verileri.....	28
Tablo 19:Türkiye Kümes Hayvan Sayıları.....	30
Tablo 20:Türkiye İllere Göre Bal Üretimi.....	31
Tablo 21:Türkiye'deki Arıcılık Verileri.....	32
Tablo 22:Kayseri'de Orman Varlığı Alanları.....	33
Tablo 23:Yıllar İtibarıyla Dünya Buğday Üretiminde Önemli Ülkeler.....	37
Tablo 24:Türkiye Buğday Fiyatları.....	38
Tablo 25:Dünya Arpa Üretiminde Önemli Üretici Ülkeler.....	39
Tablo 26:Yaş Meyve İhracatı Yapılan İlk 10 Ürün.....	42
Tablo 27:Yaş Sebze İhracatı Yapılan İlk 10 Ürün.....	45
Tablo 28:2025-2027 Yılları Bitkisel Üretim Destekleme Birim Fiyatları.....	49
Tablo 29: Büyükbaş Hayvancılık Destek Rakamları	50
Tablo 30: Küçükbaş Hayvancılık Destek Rakamları.....	50
Tablo 31:Su Ürünleri Destek Rakamları.....	51

GRAFİK DİZİNİ

Grafik 1:Yıllara Göre Bitkisel Üretim Miktarları.....	11
Grafik 2:Hayvan Sayıları.....	14
Grafik 3:Sığır Irkları Dağılım Trendi(Karşılaştırmalı).....	24
Grafik 4:Tavuk Eti Üretim Miktarı.....	26
Grafik 5:Tavuk Yumurtası Üretim Miktarı.....	26
Grafik 6:Türkiye'deki Bal Miktarı.....	32
Grafik 7:Türkiye Buğday Fiyatları.....	38
Grafik 8:Dünya Arpa Ekim Alanı, Üretim ve Verim.....	42
Grafik 9:Türkiye Ortalama Patates Üretici Fiyatları.....	46

TARIM VE HAYVANCILIK RAPORU 2025

1- GİRİŞ

İnsanoğlunun varoluşuyla birlikte ortaya çıkan ziraat, yaygın kullanımıyla tarım, farklı açılardan ele alınabilen geniş kapsamlı bir kavramdır. En temel anlamıyla tarım; toprağı, suyu ve diğere doğal kaynakları kullanarak insanların temel ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bitkisel ve hayvansal ürünlerin üretilmesi ve bunların gıdaya dönüştürülmesi sürecidir.

Bu çerçevede tarımsal faaliyetler üç ana başlık altında toplanmaktadır:

- 1- Bitkisel üretim
- 2- Hayvansal üretim
- 3- Ürünlerin işlenmesi

Günümüzde işleme faaliyetleri büyük ölçüde çiftlik dışına taşınmış ve hızla gelişen gıda sanayi içerisinde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Bunun yanı sıra, ham ve işlenmiş tarım ürünlerini tüketiciye ulaştıran lojistik ve ticari sektörler de önemli bir rol üstlenmekte, hatta çoğu zaman tarımsal üretimin kendisinden daha yüksek katma değer yaratmaktadır.

Teknolojik gelişmelerle birlikte tarımın yapısı ve uygulama biçimleri önemli ölçüde değişmektedir. Verimliliğı artırmada geleneksel mekanik ve kimyasal yöntemlerin yerini giderek biyoteknolojik uygulamalar almaktadır. Artık tarım yalnızca toprakla sınırlı kalmamakta; topraksız tarım, dikey tarım ve kontrollü ortam üretimi gibi yenilikçi yöntemler yaygınlaşmaktadır. Bu yeni sistemlerde su, ışık ve enerji kaynakları ön plana çıkarken, üretim süreçleri de daha planlı ve yoğun hale gelmektedir.

Aile işletmeciliğı önemini korumakla birlikte, özellikle büyük ölçekli üretimde ticari ve profesyonel işletmecilik anlayışı giderek yaygınlaşmaktadır. Bununla birlikte sürdürülebilir tarım, kırsal kalkınma, gıda güvenliğı, iyi tarım uygulamaları, organik üretim ve biyoenerji amaçlı bitkisel üretim gibi konular günümüzde daha fazla önem kazanmaktadır.

Kayseri ili özelinde değerlendirildiğinde, tarımsal üretimin arzu edilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Zaman içerisinde hem bitkisel üretimde hem de hayvancılık faaliyetlerinde belirli bir gerileme yaşandığı dikkat çekmektedir.

Bu kapsamda hazırlanan "Kayseri Tarım ve Hayvancılık Raporu 2025" çalışması; sektör temsilcilerine yol gösterici olmayı, ortak akıl oluşturmayı ve tarımsal kalkınmaya katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Çalışma, ilin tarımsal geçmişini incelemeyi, mevcut durumu analiz etmeyi, doğru ve güncel veri ihtiyacını karşılamayı ve bölgesel kalkınmaya katkı sunacak stratejilerin belirlenmesine yardımcı olmayı hedeflemektedir.

2- GENEL BİLGİLER

Türkiye'nin kültür, sanat, bilim ve turizm merkezlerinden biri olan Kayseri, tarihin en eski zamanlarından beri pek çok uygarlığa beşiklik etmiş ve her dönemde önemini korumuştur. Şehrin en eski adı olan Mazaka, Roma devrine kadar devam etmiş; Roma devrinde şehre imparator şehri anlamında Kaisareia adı verilmiş; bu isim Araplarca Kaysariya şeklinde kullanılmıştır. Türkler Anadolu'yu fethettikten sonra Şehre Kayseriye adını vermişler ve bu ad, Cumhuriyet dönemiyle birlikte Kayseri şeklini almıştır.

Cumhuriyet döneminde 1924 Anayasası ile il yapılan Kayseri, Ülkemizin ilk uçak fabrikasının kurulması ve ardından gelen demiryolları bağlantıları hattı, 1953'te kurulan Sümer Bez Fabrikası ve 1950'lilerde başlayan sanayi sitesi ile Türkiye'nin ilk büyük sanayi ve ticaret hamlelerine öncülük etmiştir. Günümüzde ise Kayseri ekonomik, kültürel, sağlık, eğitim, spor ve şehircilik alanında yakaladığı ivme ile Türkiye'nin en hızlı gelişen ve dikkat çeken şehirlerinin başında gelmektedir.

Tablo 1: İlimiz Verileri

İL NÜFUSU 2025	1.458.991
KAYSERİ YÜZÖLÇÜMÜ	16.969 km ²
TOPLAM TARIM ALANI 2025	621.858 ha
Kayseri ili ÇKS ye Kayıtlı Çiftçi Sayısı (kişi)*	31.904

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

İlimiz, coğrafi konum itibarıyla, farklı iklim ve toprak özelliklerine sahip olması, sulu ve kuru şartlarda farklı ürünlerin yetiştirilmesinin önünü açmaktadır. İlimiz toprakları genel olarak tarıma elverişli olup konveksiyonel tarım modeli benimsenmiştir. Modern tarım tekniklerinin uygulandığı ilimizde, ağırlıklı olarak buğday, arpa, şekerpancarı, çerezlik ay çekirdeği, patates, çerezlik kabak, baklagiller, yem bitkileri, elma ve üzüm yetiştiriciliği yapılmaktadır.

3- KAYSERİ İLİNİN GENEL ÖZELLİKLERİ

Kayseri ili 16.917 km²'lik yüzölçümü ile ülke topraklarının %2.2'lik bir bölümünü kaplamaktadır. İl yüzölçümünün yaklaşık %40'ını tarım arazisi oluşturmaktadır. En düşük arazi oranı ise orman ve fundalık alandır. Ortalama yüksekliği 1054 metredir. Merkez ilçe ile birlikte 16 ilçesi bulunmaktadır. Bu ilçeler; il merkezinde Kocasinan ve Melikgazi ilçeleri, Akkışla, Bünyan, Develi, Felahiye, Hacılar, İncesu, Özvatan, Pınarbaşı, Talas, Sarıoğlan, Sarız, Tomarza, Yahyalı, Yeşilhisar'dır.

4- KAYSERİ İLİ TOPRAK YAPISI

İlde görülen iklim ve jeolojik yapı farklılıkları ile vejetasyondaki çeşitlilik değişik özelliklere sahip toprakların oluşumuna neden olmuştur. Kayseri’de I-IV. sınıf tarım arazileri 546.221 ha olup, genelde tarım bu araziler üzerinde yapılmaktadır. 1.136.101 ha’ dan fazla alanı olan V-VIII. sınıf arazilerde de işlemeli tarım yapıldığı görülmektedir. Ancak, bu araziler işlemeli tarıma uygun değildir. Tarım alanlarından sonra ikinci sırayı alan mera alanları ve orman alanları VII. sınıf araziler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Kullanma kabiliyet sınıfları sekiz adet olup, toprak zarar ve sınırlandırmaları VIII. sınıfa doğru giderek artmaktadır.

Kaynak: İl Tarım Ve Orman Müdürlüğü

Tablo 2: Kayseri’deki Tarım Alanlarının Kullanım Şekilleri

Tarım Alanlarının Kullanım Şekli	ALAN (da)
MEYVELER, İÇECEK VE BAHARAT BİTKİLERİ ALANI	230.739
SEBZECİLİK ALANI	367.373
TAHILLAR VE BİTKİSEL ÜRÜNLER ALANI	4.739.032
NADAS	881.439

Kaynak: İl Tarım Ve Orman Müdürlüğü

5- TÜRKİYE’ DEKİ ÜRETİM İSTATİSTİKLERİ

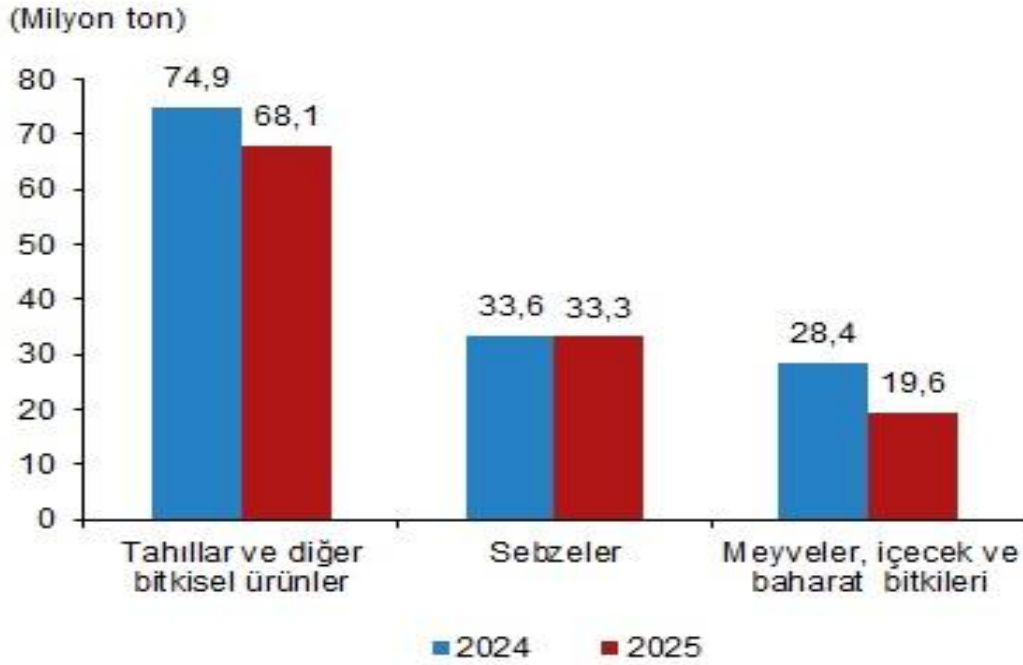
A) Türkiye’deki Bitkisel Üretim İstatistikleri

Bitkisel üretim bir önceki yıla göre azaldı

Üretim miktarları, 2025 yılında bir önceki yıla göre tarla ürünleri olan tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde (yem bitkileri hariç) %9,0, sebzelerde %0,9, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde %30,9 oranında azaldı. Buna göre, yaklaşık üretim miktarları tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde 68,1 milyon ton, sebzelerde 33,3 milyon ton, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde ise 19,6 milyon ton olarak gerçekleşti.

Grafik 1:Yıllara Göre Bitkisel Üretim Miktarları(Ton)

Kaynak: TÜİK

Tahıl üretimi 2025 yılında bir önceki yıla göre azaldı

Tahıl ürünleri üretim miktarları 2025 yılında bir önceki yıla göre %12,3 oranında azalarak yaklaşık 34,2 milyon ton olarak gerçekleşti.

Bir önceki yıla göre, buğday üretimi %13,7 oranında azalarak 17,9 milyon ton, arpa üretimi %25,9 oranında azalarak 6 milyon ton, çavdar üretimi %20,9 oranında azalarak yaklaşık 203 bin ton, yulaf üretimi %26,3 oranında azalarak yaklaşık 288 bin ton, mısır üretimi ise %4,9 oranında artarak 8,5 milyon ton oldu.

Kuru baklagiller grubunda nohut, kuru fasulye ve kırmızı mercimek üretimi sırasıyla yaklaşık 413 bin ton, 247 bin ton ve 250 bin ton oldu. Yumru bitkilerden patates ise bir önceki yıla göre %7,2 oranında azalarak 6,4 milyon ton üretildi.

Yağlı tohumlardan soya üretimi %17,4 oranında azalarak yaklaşık 149 bin ton, ayçiçeği üretimi ise %11,8 oranında azalışla yaklaşık 1,9 milyon ton oldu.

Şeker pancarı üretimi %2 oranında azalarak yaklaşık 22 milyon ton olarak gerçekleşti.

Sebze üretimi 2025 yılında bir önceki yıla göre azaldı

Sebze ürünleri üretim miktarı 2025 yılında bir önceki yıla göre %0,9 oranında azalarak yaklaşık 33,3 milyon ton olarak gerçekleşti.

Sebzeler grubu ürünlerinden karpuzda %6,7, kuru soğanda %9,8, sivri biberde %1,8 oranında üretim artışı; domateste %7,6, salçalık kapy biberde %4,7, hıyarda %2,0 oranında üretim azalışı oldu.

Meyve üretimi 2025 yılında bir önceki yıla göre azaldı

Meyveler, içecek ve baharat bitkileri üretim miktarı 2025 yılında bir önceki yıla göre %30,9 oranında azalarak yaklaşık 19,6 milyon ton oldu.

Meyveler grubunda, bir önceki yıla göre elmada %48,3, çilekte %1,9, şeftalide %46,1, nektarinde %44,1, kirazda %70,6, üzümde %27,5, narda %10,2 oranında üretim azalışı oldu.

Turunçgil meyvelerinden mandalinada üretimde %5,8'lik artış oldu; portakalda %17,5, limonda %34,4 oranında üretim azalışı görüldü. Sert kabuklu meyvelerden fındıkta %38,5, cevizde %38,2, Antep fıstığında %61,5 oranında üretim azalışı oldu.

Muz üretiminde %1,2, zeytin üretiminde %34,7 azalış gerçekleşti.

Süs bitkileri üretimi 2025 yılında bir önceki yıla göre azaldı

Süs bitkileri üretim miktarı 2025 yılında bir önceki yıla göre %1,4 oranında azaldı.

Süs bitkileri üretimi içinde kesme çiçeklerin %66,4, diğer süs bitkilerinin ise %33,6'lık bir paya sahip olduğu görüldü.

Bir önceki yıla göre kesme çiçek üretiminde %5,8 oranında azalış, diğer süs bitkileri üretiminde ise %8,7 oranında artış gerçekleşti.

Tablo3: Bitkisel Üretim (ton), 2024-2025

	2024	2025	Değişim (%)
Toplam	136.839.562	121.026.756	-11,6
Tahıllar ve diğer bitkisel ürünler	74.877.234	68.147.254	-9
Tahıllar	39.022.509	34.228.764	-12,3
Kuru baklagiller	1.345.279	953.129	-29,2
Yağlı tohumlar	2.775.620	2.467.507	-11,1
Meyveler, içecek ve baharat bitkileri	28.389.775	19.618.994	-30,4
Turunçgiller	5.481.576	4.742.030	-12,4
Zeytin ve sert kabuklular	5.550.300	3.511.562	-36,8
Baharat bitkileri	394.256	363.492	-8,5
Sebzeler	33.572.553	33.260.509	-0,9
Soğan (kuru)	2.632.000	2.889.931	9,8
Domates	14.617.000	13.500.000	-7,6
Hıyar	1.742.900	1.708.700	-2
Biber	3.428.038	3.354.615	-2,1
Patlıcan	827.004	878.830	6,3
Kabak (sakız)	576.587	590.550	2,4
Baklagil sebzeleri	757.636	714.297	-5,7
Lahana	912.839	898.514	-1,6
Marul	602.848	897.800	48,9
Mantar (kültür)	75.340	87.363	16

Kaynak: Tarım Reformu Genel Müdürlüğü

B) Türkiye'deki Hayvansal Üretim İstatistikleri

Büyükbaş hayvan sayısı bir önceki yıla göre %4,3 artarak 17 milyon 709 bin baş oldu

Büyükbaş hayvan kategorisinde, sığır sayısı bir önceki yıla göre %4,3 artarak 17 milyon 544 bin baş, manda sayısı ise bir önceki yıla göre %1,7 artarak 164 bin 785 baş oldu.

Küçükbaş hayvan sayısı bir önceki yıla göre %5,4 artarak 57 milyon 874 bin baş oldu.

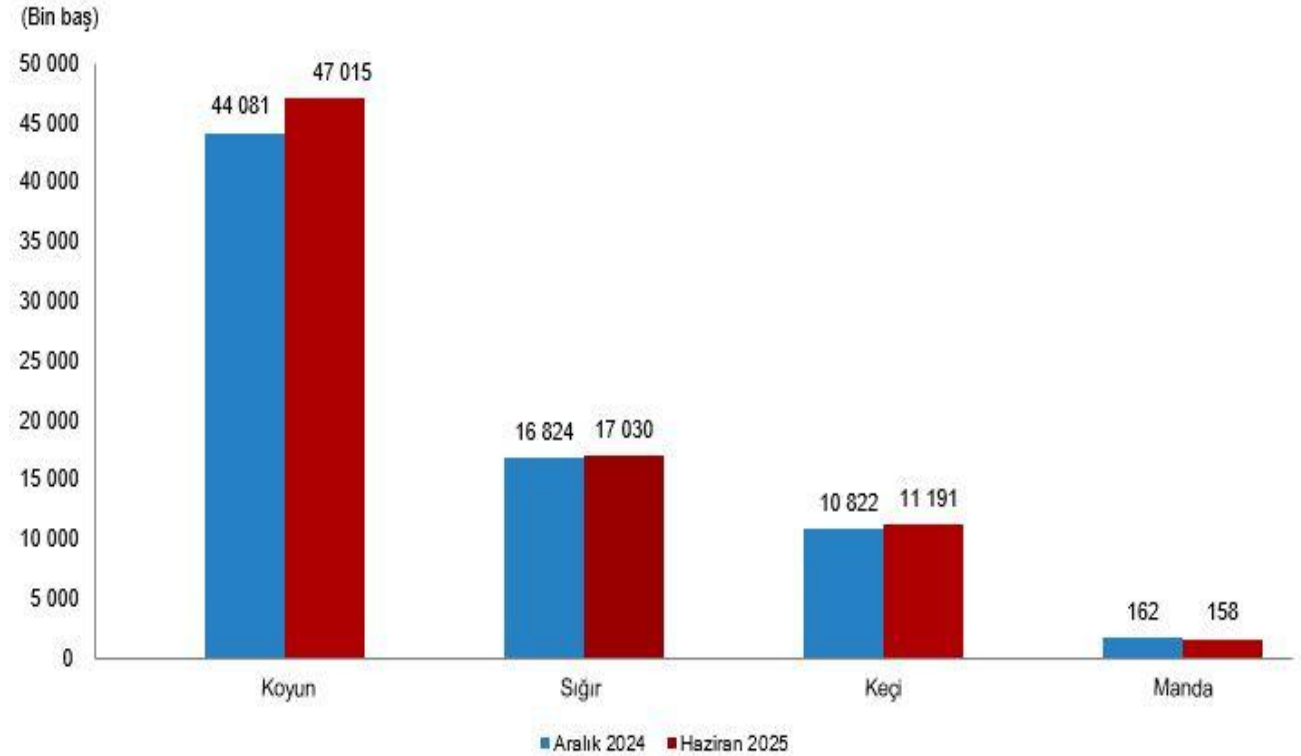
Küçükbaş hayvan kategorisinde, koyun sayısı bir önceki yıla göre %5,9 oranında artarak 46 milyon 689 bin baş, keçi sayısı ise bir önceki yıla göre %3,4 oranında artarak 11 milyon 186 bin baş oldu.

Tablo 4: Hayvan Sayıları ve Değişim Oranları(Baş)

	Aralık 2024 (Baş)	Haziran 2025 (Baş)	Değişim (%)
Büyükbaş	16 986 259	17 188 644	1,2
Sığır	16 824 208	17 030 316	1,2
Manda	162 051	158 328	-2,3
Küçükbaş	54 902 668	58 206 279	6,0
Koyun	44 080 584	47 014 865	6,7
Keçi	10 822 084	11 191 414	3,4

Kaynak: TÜİK

Grafik 2: Hayvan Sayıları (Bin baş)

Kaynak : TÜİK

C)Türkiye'deki Diğer Hayvansal Ürünlere Ait Üretim İstatistikleri

Yaş ipek kozası ve bal üretimi arttı.

Yaş ipek kozası üretimi bir önceki yıla göre %38,4 oranında artarak 118 ton, bal üretimi ise bir önceki yıla göre %1,8 artarak 97 bin 253 ton olarak gerçekleşti.

Tablo 5: Diğer Hayvansal Ürünlere Ait Yıllık Değişim Oranları (%)

Arıcılık ve ipek böcekçiliği	Miktar - Amount		Değişim (%)
	2024	2025	Change (%)
Apiculture and sericulture			
Bal üretimi (Ton) - Honey production (Tonnes)	95 492	97 253	1,84
Bal mumu üretimi (Ton) - Wax production (Tonnes)	3 316	3 258	-1,7
Kovan sayısı (Adet) - Number of hives (Unit)	9 206 788	8 817 155	-4,23
Eski tip - Old type	244 813	220 869	-9,8
Yeni tip - Modern type	8 961 975	8 596 286	-1,4
Yaş ipek kozası (Ton) - Silkworm cocoon (Tonnes)	85	118	38,8
İpek böcekçiliği yapan köy sayısı (Adet) - Number of villages in sericulture (Unit)	508	441	-13,2
İpek böcekçiliği yapan üretici sayısı (Adet) - Number of producers in sericulture (Unit)	1 631	1 711	4,9

Kaynak: TÜİK

TÜRKİYE'DEKİ ÜRETİM İSTATİSTİK AÇIKLAMALARI

Büyükbaş, küçükbaş, kümes hayvanları sayıları (tavuk, hindi, ördek, kaz) ve arıcılıkla ilgili bilgiler Tarım ve Orman Bakanlığı (TOB) tarafından İstatistik Bilgi Sistemi (İBS) sistemi aracılığıyla ilçe detayında derlenmektedir. İBS, TOB bünyesinde kurulmuş bir veri giriş sistemi olup, veriler bu sisteme elektronik ortamda TOB il ve ilçe teşkilatlarındaki sorumlu personel tarafından girilmektedir. Ayrıca ipek böcekçiliği ile ilgili veriler de TOB'dan alınmaktadır.

Kaynak: TÜİK

6- TÜRKİYE'DE ARAZİ

6.1 TARIM ALANLARI

İklim, toprak, topografya özellikleri bakımından birbirine benzer olan, ülkenin idari yapılanmasına uygun, yönetilebilir büyüklükte, tarım ürünlerinin ekolojik ve ekonomik olarak en uygun yetiştirilebildiği bölgeler tarım havzası olarak kabul edilmiş, 2009 yılında ülke genelinde 30 adet tarım havzası belirlenmiştir. Ülkemiz için önemli stratejik ve arz açığı olan tarım ürünlerini öncelikle kendi kaynaklarımızdan karşılamak, desteklemelerin daha sağlıklı ve rasyonel dağılımını sağlamak amacıyla havza bazlı destekleme modeli oluşturulmuş, 2017 yılından itibaren uygulanan modelde tarımsal faaliyet yapılan her ilçe bir tarım havzası olarak kabul edilerek 945 tarım havzası belirlenmiştir. Model kapsamında; Ülkemizde arz açığı bulunan, stratejik ve bölgesel önemi olan, insan beslenmesi ve sağlığı açısından önemli ve hayvansal üretimin ana girdisi olan yem ihtiyacını karşılayacak 21 ürün destekleme kapsamına alınmıştır.

TÜRKİYE'DE BÖLGELERE GÖRE YETİŞEN BAŞLICA TARIM ÜRÜNLERİ

Tablo 6: Türkiye Tarım Alanları İl Bazında Dağılımı(da)

Toplam İşlenen Tarım Alanı(da)	2025
Konya	18 846 034
Ankara	11 621 187
Şanlıurfa	11 233 585
Sivas	8 055 893
Yozgat	6 095 201
Diyarbakır	5 766 159
Eskişehir	5 551 471
Kayseri	5 366 411
Adana	4 871 854
Aksaray	4 195 051
Tekirdağ	3 927 950
Kahramanmaraş	3 593 289
Kırşehir	3 480 021
Erzurum	3 470 401
Ağrı	3 426 836
Nevşehir	3 310 933

Kaynak: TÜİK

6.2 TÜRKİYE'DE BİTKİSEL ÜRETİM

Geniş bir etki alanına sahip olması nedeniyle, tarım politikaları, ülkelerin; siyasal, ekonomik ve sosyal politikalarının en önemli unsurunu oluşturmaktadır. Tarım sektörünün temel hedefi; üretim, arz ve gıda güvenliğidir. Fiziksel, kimyasal ve mikrobiyolojik özellikleri itibariyle tüketime uygun, yeterli, sağlıklı, güvenilir ve besleyici gıdaya erişim büyük önem taşımaktadır. Biyo-çeşitliliğin korunması ve GDO'lu ürünler karşısında geliştirilecek yaklaşımlar sektörün geleceğinde belirleyici olacaktır. Küresel ısınma da dikkate alınması gereken önemli bir risk faktörü olarak yerini almaktadır.

Güvenilir gıda arzı ve güvenliğini sağlamak ve insan beslenmesinde en değerli ürün grubuna sahip olan hayvansal kökenli ürün talebini karşılamak temel tarım politikaları arasında yer alması nedeniyle hayvancılık gelişmiş ülkelerde bir endüstri ve ekonominin ayrılmaz bir parçası olmasına rağmen ülkemizde geleneksel tarım kültürü içerisinde hayvansal üretim, bitkisel üretimden sonra gelmektedir.

Kaynak: TASAM

Tablo 7: Ürünlere Göre Ekim Yapılan Alanların Yıllar İçindeki Üretim Miktarları

Üretim(ton)	Buğday	Arpa	Mısır	Ayçiçeği	Şeker Pancarı
2019	19 000 000	7 600 000	6 000 000	2 100 000	18 054 320
2020	20 500 000	8 300 000	6 500 000	2 067 004	23 025 738
2021	17 650 000	5 750 000	6750 000	2 415 000	17 767 085
2022	19 750 000	8 500 000	8 500 000	2 550 000	19 000 000
2023	22 000 000	9 200 000	9 000 000	2 198 000	23 500 000
2024	20 800 000	8 100 000	8 100 000	2 195 000	23 000 000
2025	17 950 000	6 000 000	8 500 000	1 936 549	21 975 301

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tablo da belirtildiği üzere;

- Üretim de bir önceki yıla göre Arpa, Buğday, Şeker pancarı ve Ayçiçeğinde düşüş gözlenmiştir. Mısırdaki ise artış olmuştur.

6.2.1 SEBZE ÜRETİMİ

Sebzeler; insan beslenmesindeki önemi, tarım arazilerinin ekonomik olarak kullanılmasına katkıları ve en önemlisi de Dünya ve Türkiye ekonomisindeki yeri nedeniyle güncel araştırma konusu olabilmektedir. Özellikle teknik ve ekonomik düzeydeki çalışmalar bu ürünlerin üretiminin artırılması ve ürünlerin en iyi şekilde değerlendirilmesi yönünden önemli katkılar sağlayabilmektedir.

Türkiye’de üretilen sebzelerin önemli bir bölümü yurtiçinde tüketilmekle birlikte, bazı sebzelerin dışsatımı da gerçekleştirilmektedir. Ancak dışsatım, üretim potansiyeli ile doğru orantılı değildir. Bunun başlıca nedenleri; ülke içi tüketimin fazla olması, üretilen ürünlerin birçoğunun gıda sanayinde girdi olarak kullanılması, sebze çeşitlerinin uluslararası piyasalarda talep edilen çeşitlere uygun olmayışı ve sebze üretimi sırasında meydana gelen miktar ve kalite kayıplarıdır.

Kaynak: Engindeniz S. “Türkiye’de Sebze Üretimi ve Gelecek İçin Bazı Öneriler” Adlı Çalışma

Tablo 8: Sebzelerin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları (Ton)

Yıllar	Domates	Hıyar	Kavun	Karpuz	Soğan
2019	12 841 990	1 916 645	1 777 059	3 870 515	2 200 000
2020	13 204 015	1 886 239	1 724 856	3 491 554	2 280 000
2021	13 095 258	1 890 160	1 638 638	3 468 717	2 500 000
2022	13 000 000	1 938 545	1 587 230	3 394 783	2 350 000
2023	13 300 000	1 871 712	1 403 214	3 147 921	2 600 000
2024	14 617 000	1 742 900	1 479 000	3 198 000	2 632 000
2025	13 500 000	1 708 700	1 428 252	3 411 915	2 889 931

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tabloda 2019 yılından 2025 yılına kadar sebze üretim miktarları açıklanmıştır. Domates, Hıyar ve Kavun üretiminde azalış meydana gelirken Karpuz ve Soğan üretiminde ise artış meydana gelmiştir.

6.2.2 MEYVE ÜRETİMİ

Türkiye 19 milyon tonluk yaş meyve üretimi ile dünya sıralamasında altıncı sırada yer almakta ve dünya yaş meyve üretiminden %3 oranında pay almaktadır.

Türkiye'nin yaklaşık 19 milyon tonu bulan meyve üretiminin yaklaşık yüzde 12,81'ini üzüm oluşturdu. En çok üretilen meyve ürünlerinde üzümün ardından ikinci sırayı zeytin, üçüncü sırayı elma, dördüncü sırayı çay, beşinci sırayı da portakal aldı.

Bereketli topraklarıyla öncü ülkeler arasında yer alan Türkiye, 22 ürünle ilk üçte yer alırken, fındık, incir, kayısı, haşhaş, kiraz, ayva ve keçiboynuzu üretimindeyse dünyada söz sahibi ülke konumunda bulunuyor.

Son verilere göre, Türkiye kayısıda 750 bin ton üretimle zirvede bulunurken, ikinci sırada 500 bin 545 tonla Özbekistan'ın olduğu görülüyor. Özbekistan'ı 318 bin 475 tonla İran, 207 bin 190 tonla İtalya ve 200 bin 566 tonla Cezayir takip ediyor. En çok kayısı üretimi yapan diğer ülkeler ise Afganistan, Pakistan, Fransa, Ermenistan ve İspanya olarak kayıtlara geçiyor.

Türkiye kirazda da 736 bin 791 tonla en çok üretim yapan ülke konumu ile dikkati çekiyor. Dünyada 2 milyon 972 bin 382 ton kiraz üretimi yapıldığı göz önüne alındığında Türkiye'nin dünya üretiminin yaklaşık yüzde 25'ini karşıladığı görülüyor.

Tablo 9: Meyvelerin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları(Ton)

Yıllar	Üzüm	Elma	Zeytin	Portakal	Fındık	Çay
2019	4 100 000	3 618 752	1 525 000	1 700 000	776 046	1 407 448
2020	4 208 908	4 300 486	1 316 626	1 333 975	665 000	1 450 556
2021	3 670 000	4 493 264	1 738 680	1 742 000	684 000	1 453 964
2022	4 165 000	4 817 500	2 976 000	1 322 000	765 000	1 300 000
2023	3 400 000	4 602 517	1 520 000	2 311 335	650 000	1 360 000
2024	3 468 000	4 420 185	3 750 000	1 610 000	717 000	1 414 000
2025	2 515 152	2 286 700	2 450 000	1 328 304	441 000	1 350 000

Kaynak: TÜİK

2019-2025 yılları arasında Üzüm, Zeytin, Fındık, Elma, Çay ve Portakal üretiminde düşüş meydana gelmiştir.

Tablo 10: 2025 Yılı Bazı İllerin Turunçgil Rekolte Tahmin Raporu

il	Ürün	2025 Tahmini Verimi (Ton)	Üretimin Geçen Yıla Göre Hareket Yönü	Bölgeden Bazı Tespitler
İzmir	Mandarin	133.578	 % 19	<ul style="list-style-type: none">• Ürün miktarı 2024 yılına göre düşüktür.• Kaliteyi olumsuz yönde etkileyecek herhangi bir durum görülmemiştir. Meyvelerin büyük bir bölümü ihracat için uygundur.
	Portakal	79.907		<ul style="list-style-type: none">• Verim 2024 yılına yakın seviyededir.• Genel olarak meyvelerin kalitesinin iyi olacağı öngörülmüştür.
Aydın	Mandarin	64.534	 %27	<ul style="list-style-type: none">• Verim bir önceki yıla göre daha yüksektir.• Kaliteyi bozacak herhangi bir unsur bulunmamasına karşın sahilden içeriye gidildikçe ihracata uygun verim miktarı kademeli olarak azalmaktadır.
	Portakal	81.100	 % 61	<ul style="list-style-type: none">• Bölgede verim olarak azalma vardır.• Kalitenin azalmasına sebep olabilecek olumsuz bir durum görülmemiştir.
Muğla	Limon	61.994	 % 51	<ul style="list-style-type: none">• Verim bir önceki yıla göre düşüktür.• Meyve kalitesinin iyi ve ihracata uygun olacağı görülmüştür.

Kaynak: Ege Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Derneği

Tablo 11: Türkiye'nin Seçilmiş Tarım Ürünlerinde Dünya Üretim Sıralaması ve Liderlik Durumu

Türkiye tarımda 7 üründe dünya lideri, 22 üründe ilk üçte yer aldı

Türkiye'de ki tarım alanı

38 milyon 588 bin hektar

En çok üreten ülkeler (Bin ton)

Kayısı

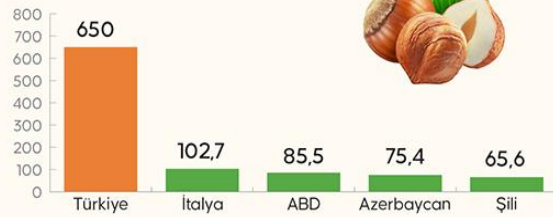

Türk çiftçilerinin ürettiği ürünler dünya sofralarına lezzet katarken, Türkiye fındık, incir, kayısı, haşhaş, kiraz, ayva ve keçiboynuzu üretiminde dünyada zirvede yer alıyor

İncir

Fındık

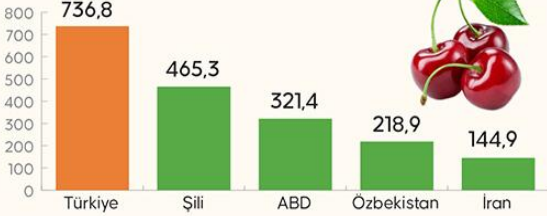
Ayva

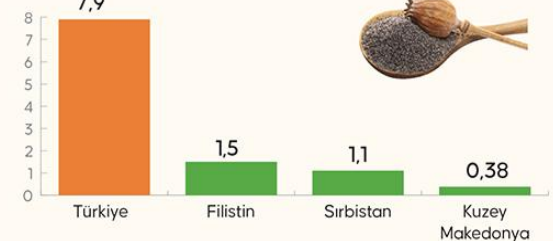
Keçiboynuzu

Kiraz

Haşhaş

21.11.2025 Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

Kaynak: TARIM VE ORMAN BAKANLIĞI

6.2.3 SÜS BİTKİLERİ ÜRETİMİ

Tablo 12: Süs Bitkilerinin Yıllar İçindeki Üretim Miktarları(Adet)

Yıllar	Gül	Karanfil	Kasımpatı	Lale	Lilyum
2019	98 130 020	635 157 850	47 677 050	40 290 500	9 282 685
2020	93 274 056	535 008 090	75 882 525	40 690 500	8 275 985
2021	101 204 410	606 841 140	75 649 425	27 830 000	7 916 525
2022	99 417 885	986 298 552	84 133 160	4 930 000	8 086 025
2023	105 771 175	912 485 536	78 763 020	4 485 000	8 166 850
2024	123 359 282	889 334 480	79 674 550	4 315 000	8 459 875
2025	114 431 167	827 699 310	81 997 450	4 325 000	8 348 275

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tabloda 2019 ile 2025 yılları arasında Süs Bitkilerinin Üretim Değerleri verilmiştir. Süs bitkileri üretim miktarı 2025 yılında bir önceki yıla göre %1,4 oranında azalmıştır.

Süs bitkileri üretimi içinde kesme çiçeklerin %66,41, diğer süs bitkilerinin ise %33,58'lik bir paya sahip olduğu görülmüştür.

Bir önceki yıla göre kesme çiçek üretiminde %5,8 azalış, diğer süs bitkileri üretiminde ise %8,7 oranında artış gerçekleşmiştir.

Sektörün önde gelen pazarlarından olan canlı bitkiler ihracat miktarı %23 oranında artarken Hollanda, Azerbaycan ve Almanya'daki artış trendi devam etmektedir. Sektör ihracatının yüzde 14'sini oluşturan canlı bitkiler, ihracat geliri en yüksek ürün grubu oldu. Süs bitkileri sektörünün geçen yıl gerçekleştirdiği ihracatta, ilk sırayı %44 oranı ile Almanya aldı.

Tablo 13: 2019-2025 Yılları Arası Üretim Miktarları (Ton)

Yıllar	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	Sebze Ürünleri	Meyveler, İçecekler ve Baharat bitkileri
2019	63.800.000	31.100.000	23.600.000
2020	71.300.000	31.200.000	24.900.000
2021	61.200.000	31.800.000	26.805.215
2022	70.458.413	31.589.309	27.411.494
2023	77.686.237	31.787.928	27.997.322
2024	75.476.989	33.572.402	28.389.775
2025	68.147.254	33.260.509	19.618.994

Kaynak: TÜİK

7- TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK

7.1 TÜRKİYE'DE BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK

Hayvancılık, bir taraftan toplumun hayvansal protein ihtiyacının karşılanmasını sağlarken diğer taraftan da bitkisel üretim yapısına, kırsal refahın gelişmesine ve genel ekonomiye önemli katkılarda bulunur. Hayvancılık, gelişmişlik durumu ne olursa olsun tüm ülkeler için büyük önem arz etmektedir.

Tablo 14: Büyükbaş Hayvanların Yıllar İçindeki Değişim Miktarları (Adet)

Yıllar	Sığır	Manda
2019	17 688 139	184 192
2020	17 965 482	192 489
2021	17 850 543	185 574
2022	17 692 955	182 717
2023	16 421 256	161 749
2024	16 824 208	162 051
2025	17 544 200	164 785

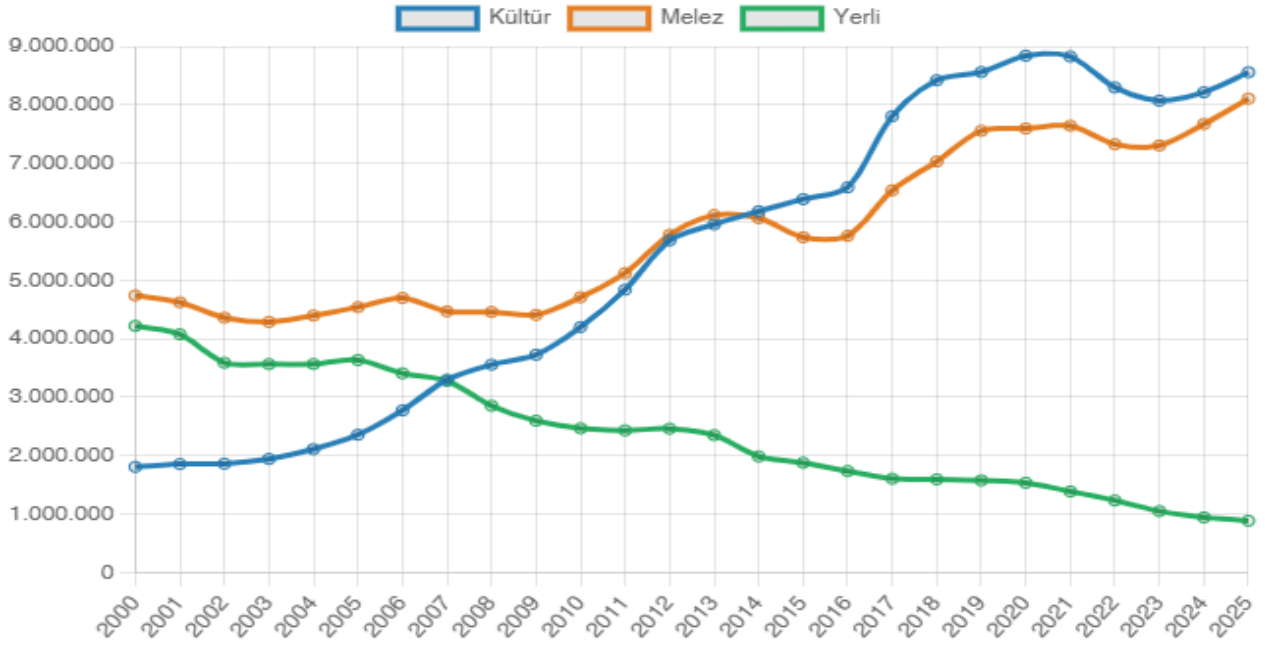
Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tablo, 2019 ile 2025 yılları arasında Sığır ve Manda Büyükbaş Hayvan verilerinden oluşmaktadır. Sığır verisi ve manda verisi bir önceki yıla göre 2025 yılında yükselişe geçmiştir.

TÜİK'in 2025 verilerine göre büyükbaş hayvan sayısında 966 bin 37 başla Konya ilk sırada yer alırken, İzmir ve Erzurum onu takip etti; listenin sonunda ise 13 bin 597 başla Yalova bulunurken, veriler hayvancılığın özellikle İç Anadolu ve Doğu Anadolu illerinde yoğunlaştığını ortaya koymuştur.

Grafik 3: Sığır Irkları Dağılım Trendi (Karşılaştırmalı)

Kaynak: Tarımsal İstatistik

7.2 TÜRKİYE' DE KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK

Küçükbaş hayvan yetiştiriciliği Anadolu coğrafyasında tarih boyunca önemli bir yere sahiptir. Ülkemizin coğrafi yapısı ile geniş meraları göz önüne alındığında düşük maliyetli kaliteli hayvancılık yapılabilmesi için gereken potansiyele sahiptir. Bu meraların büyük çoğunluğu düşük verime sahip olduğundan küçükbaş hayvancılık yapılması daha uygundur. Yerli koyun ırklarının büyük bir çoğunluğu (yaklaşık %90'ı) meraya dayalı yetiştiriciliğe uygundur. Bu nedenle, mera alanlarının vasıflarının iyileştirilmesi, olanların korunması ve artırılması küçükbaş yetiştiriciliği yapılabilmesi için en önemli koşuldur.

Tablo 15: Küçükbaş Hayvanların Yıllar İçindeki Değişim Miktarları (Adet)

	KOYUN-YERLİ	KOYUN- MERİNOS	KEÇİ KIL	KEÇİ TİFTİK
2019	34 199 467	3 076 583	10 964 374	241 055
2020	38 579 748	3 547 033	11 698 825	287 020
2021	41 182 899	3 994 791	12 051 957	289 557
2022	42 029 032	4 093 595	12 063 143	261 785
2023	42 060 470	3 851 835	10 092 756	210 184
2024	44 080 584	4 208 732	10 822 084	202 243
2025	46 688 813	4 521 898	10 969 710	215 795

Kaynak: TÜİK

Yukarıdaki tabloda 2019-2025 yılları arasındaki küçükbaş hayvan sayısı verileri yer almaktadır. 2019 yılından 2025 yılına kadar koyun yerli, koyun merinos, kıl keçisi ve tiftik keçisinde diğer yıllara göre artış olduğu görülmüştür.

7.3 TÜRKİYE’DE KANATLI KÜMES HAYVANCILIĞI

Tavuk eti üretimi 253 bin 993 ton, tavuk yumurtası üretimi 1,86 milyar adet olarak gerçekleşmiştir.

2025 yılı Aralık ayında bir önceki yılın aynı ayına göre, tavuk yumurtası üretimi %10,2 arttı, kesilen tavuk sayısı %9,1 arttı, tavuk eti üretimi %7,1 arttı. Ocak-Aralık döneminde bir önceki yılın aynı dönemine göre, tavuk yumurtası üretimi %6,0 azaldı, kesilen tavuk sayısı %9,8 arttı, tavuk eti üretimi %11,3 arttı.

Tablo 16: Kümes Hayvancılığı Üretim Miktarı (Ton)

	Aralık			Ocak-Aralık		
	2024	2025	Değişim (%)	2024	2025	Değişim (%)
Tavuk eti (Ton)	237 263	253 993	7,1	2 512 131	2 797 007	11,3
Kesilen tavuk (Bin adet)	125 106	136 487	9,1	1 367 772	1 502 494	9,8
Tavuk yumurtası (Bin adet)	1 687 940	1 860 594	10,2	21 155 089	19 892 694	-6,0

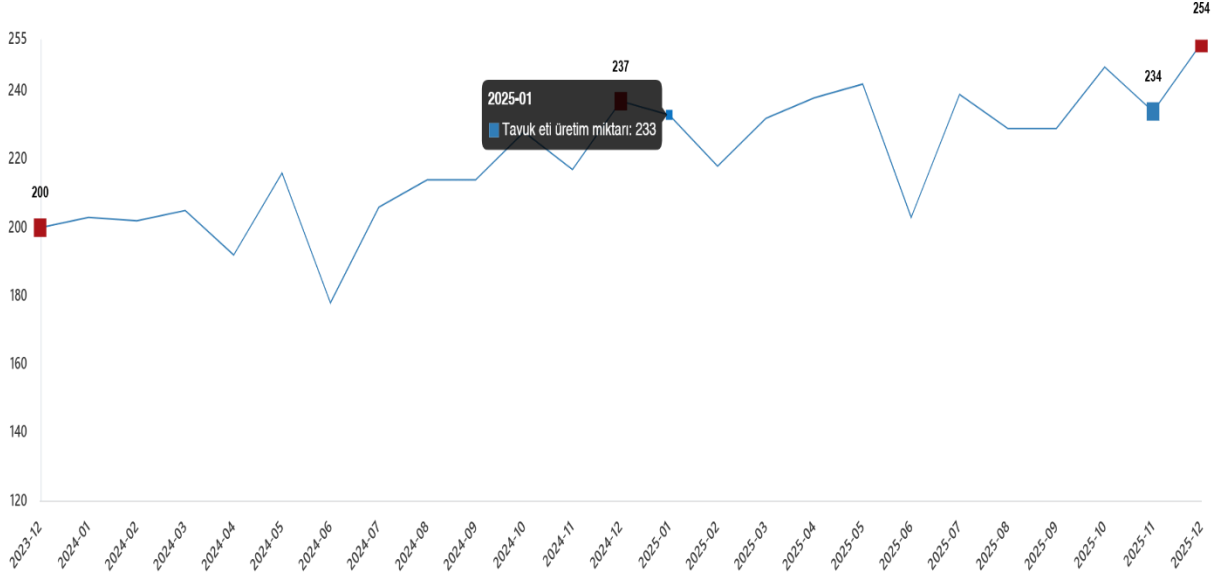
Kaynak: TÜİK

Bir önceki ay 237 bin 263 ton olan tavuk eti üretimi Aralık ayında %11,3 oranında artarak 253 bin 993 ton olmuştur.

Türkiye'de kümes hayvancılığı, iklim, pazar talebi ve üretim altyapısına bağlı olarak farklı bölgelerde değişik yoğunluklarda yapılmaktadır. Ancak en fazla üretim yapılan bölge Marmara Bölgesi olup, özellikle Balıkesir, Manisa, Sakarya ve Bursa gibi şehirler öne çıkmaktadır.

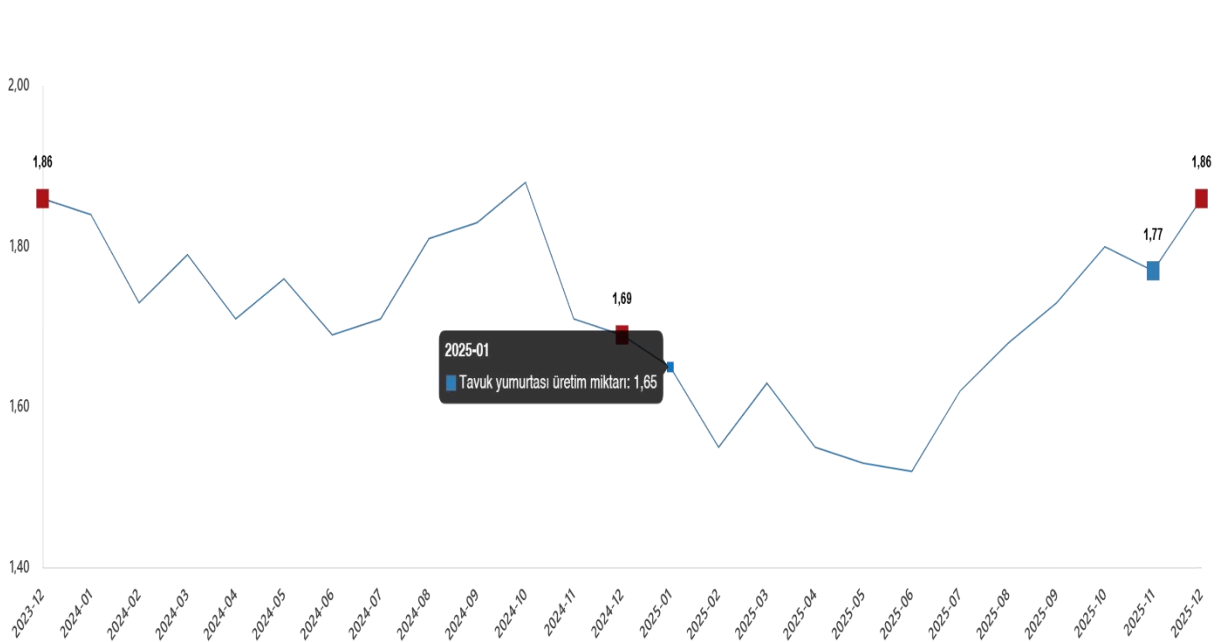
Grafik 4: Tavuk Eti Üretim Miktarı (Bin ton)

Kaynak: TÜİK

Bir önceki ay 1 milyar 714 milyon 131 bin adet olan tavuk yumurtası üretimi Aralık ayında %1,5 oranında azalarak 1 milyar 687 milyon 940 bin adet olmuştur.

Grafik 5: Tavuk Yumurtası Üretim Miktarı (Milyar Adet)

Kaynak: TÜİK

7.4 TÜRKİYE’DE HAYVANSAL ÜRÜNLER

Tablo 17: Hayvansal Ürünler

Yıl	Kırmızı et (Ton) ⁽¹⁾⁽²⁾	Çiğ süt (Ton) ⁽³⁾	Tavuk eti (Ton) ⁽⁴⁾	Tavuk yumurtası (Bin adet) ⁽⁴⁾	Bal (Ton) ⁽⁵⁾	Yaş ipek kozası (Ton) ⁽⁵⁾	Yapağı (Ton) ⁽⁶⁾	Kıl (Ton) ⁽⁶⁾	Tiftik (Ton) ⁽⁶⁾
2018	1 661 767	22120716	2156671	19 643 711	107 920	94	66 428	5 999	371
2019	1 740 616	22960379	2138451	19 898 126	109 330	90	70 588	6 162	380
2020	1 785 952	23503790	2136263	19 788 063	104 077	90	79 754	6 401	463
2021	1 952 038	23200306	2245 770	19 297 591	96 344	76	85 916	6 700	468
2022	2 191 625	21563492	2417995	19 808 539	118 297	69	84 885	6 393	417
2023	2 384 047	21481567	2328791	20 637 732	114 886	78	80 195	5 684	347
2024	2 105 895	22487757	2512131	21 155 089	95 492	85	84 270	6 001	339
2025			2797007	19 892 694	97 253	118	89 337	6 158	348

Kaynak: TÜİK

Tablo genel olarak değerlendirildiğinde, Türkiye’de hayvansal ürünler üretiminin önemli ölçüde arttığı görülmektedir.

2026 yılı için yapılan tahminler de bu genel yükseliş trendinin devam edeceğini öngörmektedir. Ancak, iklim değişiklikleri, hayvan hastalıkları ve ekonomik koşullar gibi faktörlerin üretim üzerindeki etkilerinin de göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

8- KAYSERİ TARIM GÖRÜNÜMÜ

8.1 KAYSERİ’DE HAYVANCILIK

Kayseri, ticaret ve sanayi alanındaki gelişmişliğinin yanı sıra tarım ve hayvancılığın da sosyal ve ekonomik yaşamda önemli bir yer tuttuğu bir şehirdir. Özellikle et ve et ürünleri üretimi bakımından ülkemizin önde gelen illerinden biridir.

Kayseri ili genelinde hayvancılık, meraya dayalı köy hayvancılığı niteliğindedir. Bu durum özellikle küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği için geçerlidir. 1955 yılında açılan Kayseri Şeker Fabrikası ile 1960’larda açılan yem fabrikaları ve et kombinalarının varlığı, özellikle besiciliğin olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunmuştur.

İlde küçükbaş hayvancılık çayır ve meraya dayalı bir özellik göstermekte, masrafsız yetiştiricilik yapılmaktadır. İlde tarım arazilerinin büyük bir bölümü sulanmayan kıraç ve dağlık arazilerden oluştuğundan koyun yetiştiriciliği kendine özgü özellikleri nedeniyle yaygındır.

Merada bitki örtüsü zayıftır. Hayvanlar karınlarını doyurabilmek için çok dolaşmak, her gün ortalama 5-10 km yürümek zorundadır.

Hayvanların beslenmesi geleneksel usullere göre yapılmakta olup, yonca kesim, kuru ot, yaş pancar posası ve saman gibi kaba yemler kullanılmaktadır. Kesif yem olarak da; karma yemler, arpa kırması, buğday kepeği, pamuk tohumu küspesi vb. kullanılmaktadır.

Kayseri sığır besiciliğinin yoğun olarak yapıldığı illerden biridir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi et ve et mamulleri üretim merkezi olmasıdır. Sabit bağlamalı kapalı ahırlarda besicilik yapılmaktadır. Besi süreleri orta ve uzun süreli olup altı ayla bir yıl arasında değişmektedir. Besi materyalini bölgeden temin edilen yerli, kültür ırk ve melezleri teşkil etmektedir. Kayseri ilinde Pınarbaşı, Sarız ve Tomarza ilçelerinde halkın ana geçim kaynağı genelde hayvancılıktır. Buralarda koyun yetiştiriciliğine bağlı olarak mera hayvancılığı yaygındır. Bu ilçelerde son yıllarda sığır besiciliği ve süt sığırcılığı yetiştiriciliği de artmaya başlamıştır.

Pınarbaşı, Sarız, Akkışla, Tomarza, Develi ve Yahyalı ilçelerinde ise yaylacılık öne çıkmaktadır. Yaylalarda üretilen süt, genelde sabit ve seyyar mandıralarda peynir olarak değerlendirilmektedir.

Son yıllarda büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık alanında ülke genelinde olduğu gibi Kayseri’de de gerileme gözlenmektedir.

Tablo 18: Kayseri’deki 2025 Yılı Hayvancılık İstatistik Verileri

Küçükbaş Hayvan Varlığı	Adet (Baş)
Koyun (Yerli)	1.054.125
Koyun (Merinos)	7.797
Keçi (Kıl)	88.195
Toplam	1.150.117
Büyükbaş Hayvan Varlığı	Adet (Baş)
Sığır	353.750
Buzağı	97.744
Manda	8.800
Toplam	460.294
Tek Tırnaklılar	Adet
At	1.026
Katır	175
Eşek	1.690
Toplam	2.891

Kümes Hayvan Varlığı	Adet
Yumurta Tavuğu	3.756.072
Et Tavuğu	220.000
Toplam	3.976.072
Arıcılık	Adet (Kovan)
Arılı Kovan	65.313
Toplam	65.313

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

8.1.1 KAYSERİ' DE BÜYÜKBAŞ ÜRETİM DEĞERLERİ

Kayseri ilinde büyükbaş hayvancılık önemli bir yer tutmakta olup, bu alanda en yüksek payı 353.750 adet ile sığır varlığı oluşturmaktadır. Sığır yetiştiriciliği, ilin hem et hem de süt üretimi açısından öne çıkan faaliyetlerinden biri olarak dikkat çekmektedir. Bununla birlikte, Kayseri genelinde toplam büyükbaş hayvan sayısı 460.294 adede ulaşmış olup, bu durum ilin hayvancılık potansiyelinin oldukça güçlü olduğunu göstermektedir. Büyükbaş hayvan varlığının yüksekliği, hem yerel ekonomiye katkı sağlamakta hem de hayvansal üretime dayalı sanayi kollarının gelişimini desteklemektedir.

8.1.2 KAYSERİ' DE KÜÇÜKBAŞ ÜRETİM DEĞERLERİ

Kayseri'de küçükbaş hayvancılıkta koyun yetiştiriciliği belirgin bir ağırlığa sahiptir. Toplam 926.654 başlık koyun varlığı, küçükbaş hayvanlar içerisinde en büyük payı oluştururken, ilin genel küçükbaş hayvan sayısı 1.016.843 adede ulaşmaktadır. Bu dağılım, Kayseri'de küçükbaş hayvancılığın temelini koyun yetiştiriciliğinin oluşturduğunu ve sektörün büyük ölçüde bu alanda yoğunlaştığını göstermektedir.

8.1.3 KAYSERİ'DEKİ KANATLI VARLIĞI

Dünya kanatlı eti üretiminde son on yılda görülen artış özellikle Asya'da artan tüketimden kaynaklanmaktadır. Diğer bir neden de tüketiciler arasında hayvan refahı, çevreye duyarlılığın artması, sağlık kaygıları ve karbon ayak izi gibi konular nedeniyle tercihin sığır ve domuz etinden kümes hayvanları etine yönelmesidir. Bu durumun artarak devam etmesi ve kanatlı etine talebin artması beklenmektedir. Asya'da artan tüketim özellikle Çin, Hindistan, Endonezya, Pakistan ve Filipinler'de tüketimin artmasındandır.

Türkiye'de 2025 yılında et tavuğu sayısı bir önceki yıla göre %11,34 oranında artarak 2.797.007 milyon adet seviyesine çıkmıştır. 2025 yılında kümes hayvanlarının %67,65'ini et tavuğu oluşturmaktadır.

TEPGE hesaplamalarına göre; 2025 yılı Türkiye tavuk eti üretimi 2,8 milyon ton, hindi eti üretimi 51 bin ton olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 19: Türkiye Kümes Hayvan Sayıları (bin adet)

	ET TAVUĞU	YUMURTA TAVUĞU	HİNDİ	KAZ	ÖRDEK
Yıl	Ton	Ton	Ton	Ton	Ton
2018	229 507	124 055	4 043	1 080	533
2019	221 842	120 725	4 541	1 157	520
2020	258 046	121 303	4 798	1 374	560
2021	270 393	121 001	4 579	1 478	540
2022	251 290	109 806	4 579	1 386	433
2023	254 148	114 477	3 379	1 328	421
2024	270 527	109 100	2 827	1 303	390
2025	266 597	122 589	3 192	1 264	389

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

8.1.4 KAYSERİ'DEKİ ARICILIK VERİLERİ

Arıcılık, Anadolu insanının bir geleneği olarak Ülkemizde çok eski dönemlerden beri yapıla gelmektedir. Çok eski bir geçmişe sahip olmasına karşın, arıcılığın gelişmesi bilim ve teknolojiye bağlı olarak son yüzyıllarda olmuştur.

Arıcılık, bir tarım ülkesi olan ve nüfusunun yaklaşık yarısı köylerde yaşayan ülkemiz için ayrı bir önem arz eder. Toprağı olmayan veya az topraklı, orman içi ve kenarı köylerde yaşayan vatandaşlara en kolay iş ve kazanç imkanı yaratmanın yolu arıcılıktan geçmektedir. Çünkü arıcılık; toprağa bağımlı değildir, başlangıç için fazla sermayeye ihtiyaç duyulmadan bay-bayan, genç-yaşlı, eğitilmiş-eğitimsiz gibi toplumun her bireyi tarafından yapılabilir ve bir yıl gibi kısa bir süre içinde gelir getirmeye başlar. Bu özellikleri ve tarımda en ucuz istihdam yaratması nedeniyle arıcılık günümüzün en önemli tarımsal faaliyetleri içinde yer almaktadır.

Diğer yandan, Ülkemizin çok zengin bir bitki örtüsüne ve farklı iklim kuşaklarına sahip oluşu arıcılığımızın gelişmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Nitekim son 10 yılda kovan varlığımız ve bal üretimimiz yaklaşık iki kat artarak sırasıyla 4 Milyona ve 63 bin tona ulaşmıştır. Ayrıca, Türkiye hem kovan varlığı hem de bal üretimi bakımından Dünyada 4. sırada bulunmaktadır ki bu da oldukça olumlu bir gelişmedir.

Türkiye arıcılık haritasında da görüldüğü üzere bal üretimi daha çok engebeli alanlar da gerçekleşmektedir. Bu sebeple bal üretiminin en yoğun gerçekleştirildiği iller; Ordu, Muğla ve Adana bölgelerinde olmaktadır.

Kayseri’ de arıcılık üzerine açılan işletme sayısı 934 adettir. 474 ton toplamda bal üretimi gerçekleştirilmiştir.

Tablo 20: Türkiye İllere Göre Bal Üretimi (Ton)

İller	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Ordu	17.057	17.213	11.377	19.098	19.007	13.001	16.750
Adana	11.077	12.172	12.336	12.646	12.280	11.582	11.592
Muğla	14.688	6.104	3.820	6.578	8.082	7.031	6.806
Sivas	5.029	5.471	5.744	6.079	6.383	4.003	6.214
Kocaeli	656	561	555	4.726	4.240	909	884
İzmir	3.007	1.493	3.056	3.516	3.626	2.884	2.759
Mersin	2.352	2.150	3.192	3.295	3.420	1.926	1.890
Aydın	3.693	3.643	3.254	3.143	3.412	2.998	2.884
Siirt	663	2.401	2.323	2.498	2.799	3.048	3.175
Şanlıurfa	1.931	2.120	2.107	2.199	2.370	2.420	2.286
Diğer	49.175	50.750	48.580	54.520	49.268	45.690	44.013
Türkiye	109.330	104.077	96.344	118.297	114.886	95.492	97.253

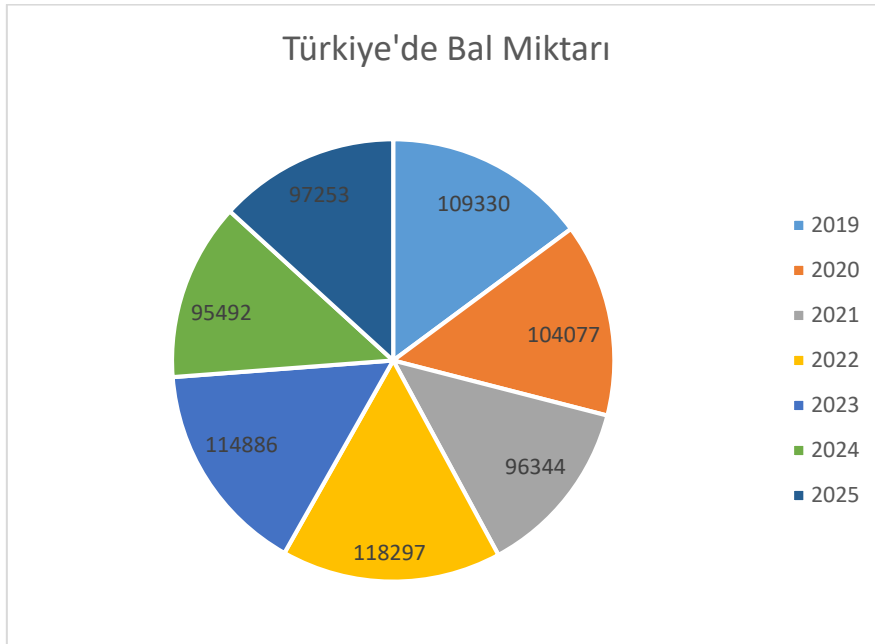
Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı Tarımsal Yatırım Rehberi

Tablo 21: Türkiye'deki Arıcılık Verileri

	ARICILIK YAPILAN KÖY SAYISI	ARICILIK YAPAN İŞLETME SAYISI	YENİ KOVAN	ESKİ KOVAN	BAL	BAL MUMU
	ADET	ADET	ADET	ADET	TON	TON
2019	-	80 675	7 929 368	198 992	109 330	3 971
2020	-	82 862	7 956 933	222 152	104 077	3 765
2021	-	89 361	8 456 305	277 089	96 344	3 766
2022	-	95 386	8 734 938	249 738	118 297	4 165
2023	-	100 399	8 969 387	255 494	114 886	3 971
2024	-	97 984	8 717 162	244 813	95 492	3 315
2025	-	96 646	8 596 286	220 869	97 253	3 258

Kaynak: TÜİK

Grafik 6: Türkiye'deki Bal Miktarı (ton)

Kaynak: TÜİK

9- KAYSERİ'DE ORMAN VARLIĞI

Kayseri, Türkiye'nin doğası açısından zengin bir yer olarak bilinir. Kayseri'nin kalbinde yer alan Ortaseki Ormanları, doğanın el değmemiş güzelliğinde huzurlu bir kaçış sunuyor. Bu sakin ormanlar, çeşitli yaban hayatı ve zengin bitki örtüsü ile doğaseverler ve maceracılar için mükemmel bir destinasyon. Ortaseki Ormanları, hem doğal güzellikleri hem de kültürel mirasıyla Kayseri'de mutlaka görülmesi gereken yerlerden biridir.

Tablo 22: Kayseri’de Orman Varlığı Alanları

<u>İşletme</u> <u>Müdürlüğü</u>	<u>Normal</u> <u>Kapalı (ha.)</u>	<u>Normal</u> <u>Kapalı (%)</u>	<u>Boşluklu</u> <u>Kapalı (ha.)</u>	<u>Boşluklu</u> <u>Kapalı (%)</u>	<u>TOPLAM</u> <u>ORMAN</u> <u>ALANI(ha.)</u>
Kayseri Orman İşletme Müdürlüğü	59.539,2	%35,7	107.104,8	%64,3	166.644

Kaynak: İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

KAYSERİ’DE TARIMA YATIRIM YAPMAK İÇİN 10 NEDEN?

- 1- Küçükbaş hayvancılığa uygun ve il arazisinin yaklaşık %40’ nın mera arazisi olması, et sektörünün ihtiyaç duyduğu kesimlik hayvan talebini karşılayabilecek bir potansiyelinin olması, et işleme tesislerinin gerek kapasite gerekse nitelik açısından gelişmiş düzeyde olması,
- 2- Kaba yem üretiminde özellikle Pınarbaşı ilçemizde doğal çayırların bulunması nedeniyle hayvancılığa yatırım yapmak isteyenler için uygun doğal ortamın bulunması,
- 3- Yahyalı, Yeşilhisar ve Develi ilçelerinde elma ve kiraz bahçe tesislerinin bulunması, rakımı yüksek olan Sarız ve Tomarza ilçelerinde geç turfanda kiraz üretimine uygun olması,
- 4- Beydeğirmeni besi bölgesi, şeker fabrikası olması, hayvancılık ve tarla bitkileri üretimini cazip hale getirmektedir.
- 5- Su ürünleri üretiminde, özellikle alabalık üretiminde, yüksek miktarda üretim potansiyeline sahip olması, entegre su ürünleri işleme ve paketleme tesisi ile balık yemi fabrikası yatırımlarını cazip hale getirmektedir.
- 6- Meyve, sebze, şeker pancarı, hububat gibi tarım ürünleri üretimine uygun iklim özelliklerine sahip olması yatırımcılar için avantajlar sağlamaktadır. Her türlü tarıma dayalı sanayi tesisine hammadde sağlanması noktasında yüksek üretim potansiyeli, yatırımlar için ili avantajlı bir konuma getirmektedir.
- 7- Son yıllarda gittikçe artan sulama altyapı projeleri ve Develi 2. Merhale Sulama Projesi, Bahçelik Barajı, Sarıoğlan Barajı ve Yamula Barajı proje yatırımlarıyla ilin sulanan tarım alanlarının artacak olması yatırımcılara avantajlar sunmaktadır.
- 8- Kayseri halkında girişimcilik kültürünün bulunması ve sanayi altyapısının gelişmiş olması yatırım için çok önemli avantajlar temin etmektedir.
- 9- 3 adet Organize Sanayi Bölgesi, Serbest Bölge nedeniyle teknolojik yatırım, tecrübeli personel potansiyeli, ulusal uluslararası pazarlara ulaşma imkânlarını artırmakta bu ise gıda sanayine yatırımı cazip hale getirmektedir.
- 10- İlin coğrafi konumu ve ulaşım koşulları ticareti kolaylaştırıcı ve sanayiciyi yatırıma yapmaya teşvik edici bir unsurdur.

10- KAYSERİ'DE TARIMSAL YATIRIM İÇİN UYGUN SEKTÖRLER VE ALANLAR

10.1 KAYSERİ'DE ORGANİK TARIM VE İYİ TARIM UYGULAMALARI

İlde organik sebze üretim potansiyeli fazladır ve bu ürünlere yönelik üretim ve tüketim bilinci artmaktadır. Sarız ve Pınarbaşı ilçeleri organik bal üretimi için son derece uygun ve izole bölgeler olduğundan bu bölge bal üretiminde büyük bir potansiyele sahiptir.

Ayrıca Akkışla bölgesi organik tahıl ürünleri üretimine uygun iklim koşullarına sahiptir. Kayseri il merkezinde organik pazarın bulunması, çiftçilerin pazarlama imkânlarını artırmaktadır.

10.2 KAYSERİ İLİ TARIMSAL YATIRIMLAR

10.2.1 KAYSERİ'DE MEYVECİLİK SEKTÖRÜ

İncesu ilçesi ağırlıklı olmak üzere ilde yıllık yaklaşık 29.000 ton sofralık ve kurutmalık üzüm üretimi gerçekleştirilmektedir. Bu bağlamda il, önemli bir üretim merkezidir ve üzüm üretiminin geliştirilmesi ile ilgili önemli bir potansiyele sahiptir. Develi, Yahyalı ve Yeşilhisar bölgesi ağırlıklı olmak üzere yaklaşık olarak yıllık 260.000 ton elma, 10.000 ton kayısı ve 2.370 ton kiraz üretimi yapılmaktadır. Ayrıca bölgede elma, kayısı ve kiraz üretimi hızla artmaktadır. Bu ürünlerin daha iyi değerlendirilmesi için soğuk hava depolarına, ambalajlama ve sınıflama ünitelerine ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca il rakım itibari ile kiraz üretiminde geç turfanda için önemli bir potansiyele sahiptir.

10.2.2 KAYSERİ'DE SEBZECİLİK VE TARLA

Bünyan, Yeşilhisar ve Yahyalı başta olmak üzere, ilimizde iklim koşulları sebze üretimine elverişli olan ilçeler bulunmaktadır. Bünyan ilçemizde ekonomik anlamda domates ve Kocasinan ilçemizde yamula patlıcanı yetiştirilmektedir. Sebze de özellikle domates, biber, patlıcan gibi fidelerin yetiştiriciliği için Bünyan, Develi, Yeşilhisar, Yahyalı, Kocasinan, Melikgazi ve Talas ilçelerinde yapılacak yatırımların karşılanacağı potansiyel mevcuttur. Takriben 1 milyon 300 bin dekarlık bir alan sulamaya açılmıştır. Bu nedenle sulu tarım alanlarında üretilen sebze ve endüstriyel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve pazarlanması konularında yatırımlara ihtiyaç vardır. Özellikle patates üretiminin yüksek olması ve diğer patates üretim yapan illere yakınlığı sebebiyle İncesu ve Yeşilhisar ilçelerinde parmak cipslik patates üretim tesislerine, yine Develi, İncesu ve Yeşilhisar ilçelerimizde ise salça üretim tesislerine ve sebze kurutma tesislerine ihtiyaç vardır.

10.2.3 KAYSERİ'DE LİSANSLI DEPOCULUK

Depolamaya uygun nitelikteki hububat, baklagiller, yağlı tohumlar, pamuk, fındık, zeytin, zeytinyağı ve kuru kayısı gibi standardize edilebilen temel ve işlenmiş tarım ürünlerinin standartları belirlenerek emniyetli ve sağlıklı koşullarda lisanslı depo işletmelerine ait depolarda depolanmasını ve bu ürünlerin ticaretinin yine bu işletmeler tarafından düzenlenen ürün senetleri vasıtasıyla yapılmasını amaçlayan 5300 sayılı Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Kanunu 17/02/2005 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

ANADOLU ÜPAK
Türkiye'nin Ürün Piyasası Aracı Kurumu

Bu Kanuna istinaden, uygulamaya yönelik olarak bugüne kadar 4 adet yönetmelik, 9 adet tebliğ çıkarılmıştır. Bunlardan bazıları;

- Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk Yönetmeliği,
- Lisanslı Depoculuk Tazmin Fonu Yönetmeliği,
- Elektronik Ürün Senedi Yönetmeliği,
- Yetkili Sınıflandırıcıların Lisans Alma, Faaliyet ve Denetimi Hakkında Yönetmelik
- Hububat, Baklagiller ve Yağlı Tohumlar Lisanslı Depo Tebliği

Öte yandan, depolamaya uygun nitelikteki ürünlerin gerek fiziki ve gerekse bu ürünleri temsil eden ürün senetleri vasıtasıyla “anonim şirket şeklinde faaliyet gösteren ürün ihtisas borsalarında” veya böyle bir borsa faaliyette bulunmuyorsa “teknik, kurumsal ve mali alt yapısı yeterli olan ve Bakanlığımızdan izin alan ticaret borsalarında” ticaretinin yürütülmesini düzenleyen **5174 sayılı Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği ile Odalar ve Borsalar Kanununun 53 üncü maddesi** 01/06/2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe konulmuştur.

Bu Kanuna istinaden, uygulamaya yönelik olarak bu güne kadar 3 adet Yönetmelik çıkarılmıştır. Bunlar:

-Ürün İhtisas Borsalarının Kuruluş, İşleyiş ve Denetim Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik,
-Ticaret Borsaları ile Ürün İhtisas Borsalarında Alivire ve Vadeli Alım Satım Yönetmeliği
-Türkiye Ürün İhtisas Borsasında Aracılık Faaliyetleri ile Aracıların Gözetimi ve Denetimi Hakkında Yönetmeliktir.

Kayseri’de toplamda 8 adet lisanslı depo bulunmaktadır. Bunlar;

- Develi ilçesinde bulunan Kayseri Şeker Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.
- Felahiye ilçesinde bulunan Kuşat Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.
- Talas ilçesinde bulunan Ruhbaş Lisanslı Depoculuk A.Ş.
- Pınarbaşı ilçesinde bulunan ERC Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.
- Kocasinan ilçesinde bulunan Himmetdede Lisanslı Depoculuk
- Sarıoğlan ilçesinde bulunan Sentinus Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.’dir.
- Yeşilhisar ilçesinde bulunan İpek Lidaş Tarım Ürünleri Lisanslı Depoculuk A.Ş.’dir.
- Pınarbaşı ilçesinde bulunan Polat Agro Lisanslı Depoculuk A.Ş.’dir.

Elektronik Ürün Senedi (ELÜS) piyasasının kurumsal derinliğini artırmak amacıyla, TÜRİB (Türkiye Ürün İhtisas Borsası) bünyesinde doğrudan emir iletimi sisteminden 'Aracılı Sistem'e geçilmiştir. Bu yeni yapının ana aktörü olan **Anadolu Ürün Piyasası Aracı Kurumu (ÜPAK)**; İç Anadolu ve Karadeniz Bölgelerinde faaliyet gösteren 23 Ticaret Borsasının iştirakiyle, 15 Milyon TL sermaye ile 05.01.2024 tarihinde kurulmuştur. Kurumsal yapının genişlemesiyle birlikte 28.06.2024 tarihli Genel Kurul kararı doğrultusunda ortak sayısı 31’e, sermayesi ise 35 Milyon TL’ye yükseltilmiştir.

Anadolu ÜPAK, TÜRİB ile mudi (yatırımcı) arasında güvenli bir köprü vazifesi görerek aracılık hizmeti sunmaktadır. 13 Ocak 2025 tarihi itibarıyla TÜRİB işlem platformu üzerinde ELÜS alım-satımı yapmak isteyen tüm yatırımcılar için Anadolu ÜPAK üzerinden işlem yapma zorunluluğu başlamış ve emir iletim yetkisi resmen bu kuruma devredilmiştir.

Kayseri Ticaret Borsası, bu yeni sistemde de etkin rolünü sürdürerek Anadolu ÜPAK’ın yetkili acentesi olarak hizmet vermektedir. Borsamız, mudi ve yatırımcıların sisteme dahil edilmesi, yatırımcı hesaplarının oluşturulması ve veri güncellemelerinin yapılması konularında tam yetkili merci olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Bu kapsamda, yeni sisteme başarıyla entegre edilen güncel yatırımcı sayımız 3.666 olarak kayıtlara geçmiştir.

Lisanslı depoculuk sistemi ile;

- 1- Hasat dönemlerinde tarım ürünlerindeki arz yığılması nedeniyle oluşan fiyat düşüşlerinin önlenmesi ve piyasanın dengelenmesi,
- 2- Özellikle finansman sıkıntısı çeken küçük çiftçiler ile ürün sahiplerinin, lisanslı depolara verdikleri ürünleri karşılığında aldıkları ürün senetleri aracılığıyla bankalardan kredi ve finansman sağlamaları,

- 3- Tarım ürünleri ticaretinin herkesçe kabul gören standartları belirlenmiş ürünler üzerinden yapılması, kaliteli üretimin teşvik edilmesi, güvenli bir piyasanın oluşturulması,
- 4- Tarım ürünleri ticaretinin kayıt altına alınması,
- 5- Ülkemizde halihazırda uygulanmakta olan tarım reformunun başarılanması ve tarım ürünleri ticaretinde özel sektör katılımının artırılması,
- 6- Üretimde ve fiyatlandırmada Devlet müdahalelerinin asgariye indirilmesi, bu alana yönelik yapılan yüksek harcamalardan önemli tasarruf sağlanması, serbest piyasa ve fiyat oluşumunu bozan müdahalelerden uzaklaşılması,
- 7- Tarım ürünleri üreticileri açısından kolay pazarlanabilen, iyi muhafaza edilen ve nakliye masrafları en aza indirilmiş bir sistemle istikrarlı ve daha yüksek bir gelir seviyesi elde edilmesi,
- 8- Yatırımcılar için dövize, altına, hisse senedine, faize ve benzerlerine alternatif yeni bir yatırım aracı sağlanması,
- 9- Ürün ticareti ile uğraşan tacir ve sanayicilerimizce, kalitesi bilimsel kriterlere göre belirlenmiş ve fiyat istikrarı sağlanmış ürünlerin kolayca temini,
- 10- Tarım ürünlerinin, fizikî mal ve numune gösterilmesine ve teslimine gerek olmaksızın ürün senetleri veya elektronik ürün senetleri aracılığıyla ticaretinin yapılması,
- 11- Standardı belirlenmiş ürün ve lisanslı depo sistemiyle tarım ürünlerinde vadeli işlem ve opsiyon piyasalarına geçilmesi,
- 12- Ürün depolanması, bankacılık ve sigorta sektörü açısından yeni iş alanlarının oluşturulması,
- 13- Ülkemizin yakınında bulunduğu Orta Doğu, Balkanlar, Türkî Cumhuriyetler ve Asya coğrafyasındaki tarım ürünleri ticaretinde de önemli rol üstlenmesi ve pay sahibi olunması hedeflenmiştir.

11- KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ TARIM ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

11.1 BUĞDAY ÜRETİM DEĞERLERİ

Bir önceki yıla göre, buğday üretimi %13,7 oranında azalarak 17 milyon ton, arpa üretimi %25,9 oranında azalarak 6 milyon ton, çavdar üretimi %20,9 oranında azalarak 203 bin ton, yulaf üretimi %26,3 oranında azalarak 287 bin ton oldu.

TÜİK verilerine göre 2024/25 üretim döneminde buğday üretiminin bir önceki yıla kıyasla %5,5 oranında azalarak 20,8 milyon ton seviyesinde gerçekleştiği tahmin edilmektedir. Üretimdeki düşüş, iklim değişikliğine bağlı olarak yaşanan kuraklık ve verim kayıplarından kaynaklanmaktadır. Bu dönemde ekim alanlarının bir önceki yıla göre büyük ölçüde değişmediği öngörülmektedir. Öte yandan, ithalatta uygulanan kota ve yasakların etkisiyle buğday ithalatının bir önceki döneme kıyasla azaldığı tahmin edilmektedir.

Bu dönemde buğday veriminin bir önceki yıla göre %8,1 oranında azalarak 296 kg/da düzeyinde olacağı tahmin edilmektedir. Üretim miktarındaki düşüş, özellikle verim kayıplarından kaynaklanmakta olup iklim koşullarının bu dönemde etkili olduğu görülmektedir.

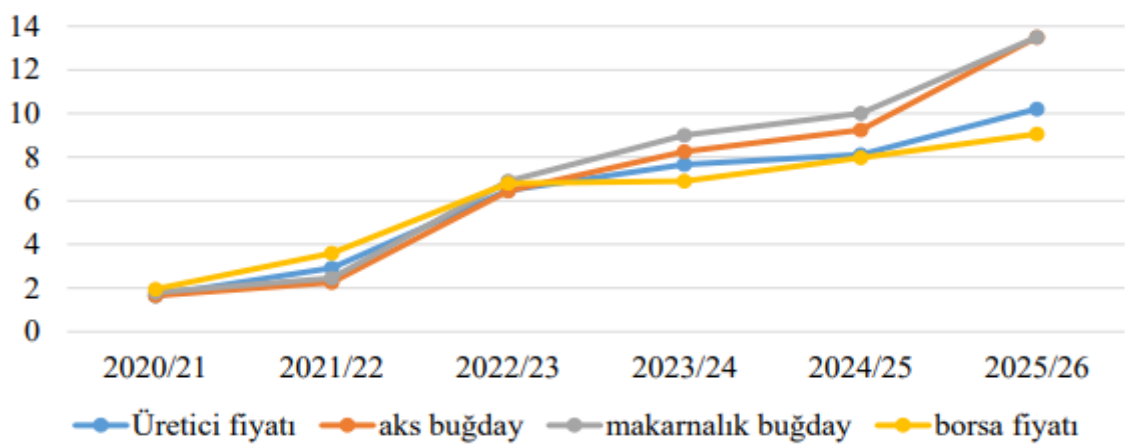

Tablo 23: Yıllar İtibarıyla Dünya Buğday Üretiminde Önemli Ülkeler (bin ton)

	2021/2022	2022/2023	2023/2024	2024/2025	2025/2026
AB	138.479	134.492	135.375	122.147	142.300
Çin	136.946	137.723	136.590	140.099	140.000
Hindistan	109.586	104.000	110.554	113.292	117.510
Rusya	75.158	92.000	91.500	81.600	86.500
ABD	44.804	44.898	49.095	53.851	54.010
Kanada	22.422	34.879	33.414	35.939	37.000
Avustralya	36.237	40.545	25.960	34.110	36.000
Pakistan	27.464	26.209	28.161	31.438	28.980
Ukrayna	33.007	21.500	23.000	23.400	23.000
Arjantin	22.150	12.550	15.850	18.510	22.000
Türkiye	16.000	17.250	21.000	19.000	19.000
Kazakistan	11.814	16.404	12.111	18.577	18.900
Diğer	106.753	108.025	109.730	108.827	103.689
Dünya	780.820	790.475	792.340	800.790	828.889

Kaynak: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

Grafik 7: Türkiye Buğday Fiyatları (TL/kg)

Kaynak: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

Tablo 24: Türkiye Buğday Fiyatları (TL/kg)

Yıllar	Üretici Fiyatı ¹	AKS Buğday TMO Alım Fiyatı ²	Makarnalık Buğday TMO Alım Fiyatı ²	Borsa Fiyatı ³
2012/13	0,64	0,67	0,71	0,69
2013/14	0,67	0,72	0,77	0,77
2014/15	0,77	-	-	0,85
2015/16	0,78	0,86	0,98	0,89
2016/17	0,87	0,91	1,00	0,95
2017/18	0,92	0,94	1,00	0,98
2018/19	1,04	1,05	1,10	1,17
2019/20	1,33	1,35	1,45	1,44
2020/21	1,65	1,65	1,80	1,95
2021/22	2,92	2,25	2,45	3,60
2022/23	6,48	6,45	6,90	6,80
2023/24	7,66	8,25	9,00	6,90
2024/25	8,12	9,25	10,00	7,97
2025/26	10,21	13,5	13,50	9,06

Kaynak: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

11.2 ARPA ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye'de, arpa yaklaşık 3,7 milyon ha alandan üretime ve ortalama 266 kg/dekar verime sahiptir. Dünya arpa üretiminde 2024/25'de 149,9 milyon tona düşmüştür. Türkiye'nin arpa tedarikinde 2024/25 döneminde önde gelen ülkeler Rusya ve Ukrayna oldu. Dünya arpa veriminin 2024/25 sezonunda 3,2 ton/ha olmuştur.

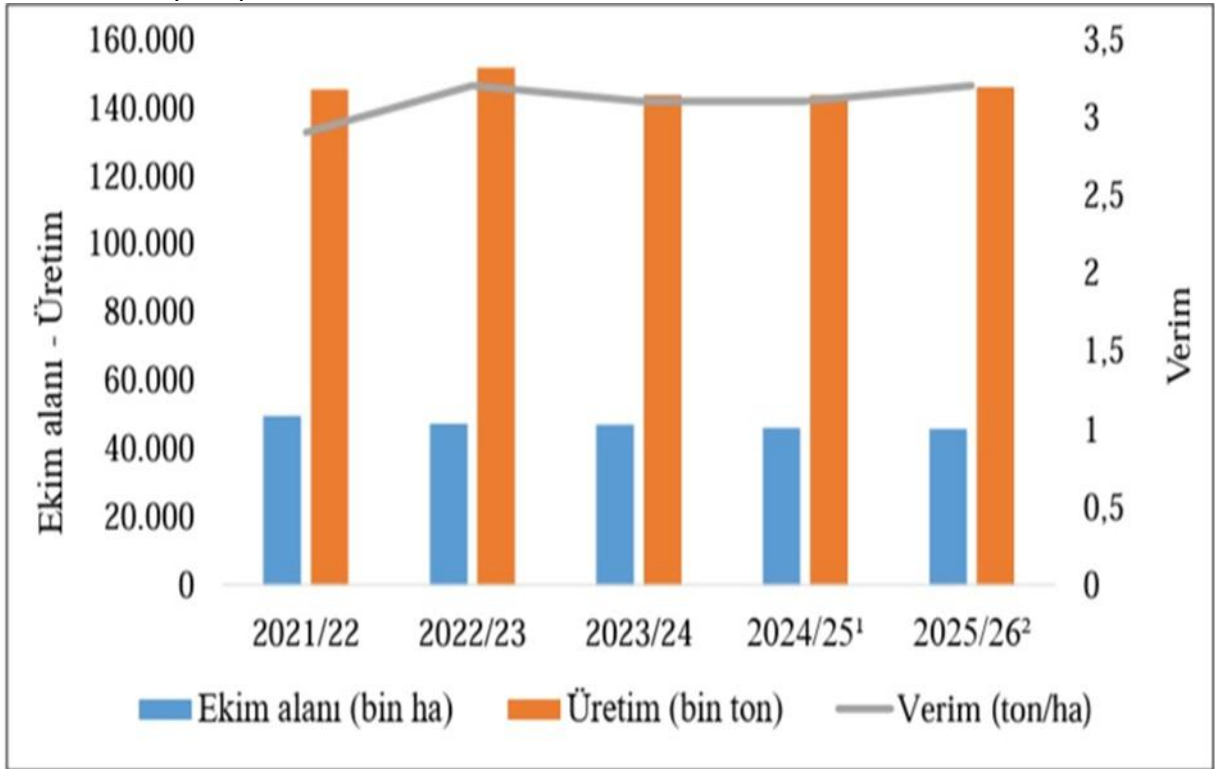
Tablo 25: Dünya Arpa Üretiminde Önemli Üretici Ülkeler (bin ton)

Ülkeler	2021/22	2022/23	2023/24	2024/25 ¹	2025/26 ²
AB	52.065	51.829	47.903	50.328	53.000
Rusya	17.505	21.500	20.500	16.250	18.000
Avustralya	14.337	14.137	10.800	13.265	12.500
Kanada	6.984	9.987	8.905	8.144	8.200
Birleşik Krallık	6.961	7.385	6.963	7.200	7.300
Türkiye	4.500	7.400	8.000	7.000	6.650
Ukrayna	9.923	6.100	6.350	5.800	5.700
Arjantin	5.300	4.695	5.100	4.851	4.700
ABD	2.626	3.787	4.052	3.132	3.201
İran	2.700	3.000	3.000	3.100	3.000
Kazakistan	2.367	3.287	2.614	3.840	3.000
Diğer	19.742	18.332	19.329	20.564	20.547
Dünya	145.010	151.439	143.516	143.474	145.798

Kaynak: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

Grafik 8: Dünya Arpa Ekim Alanı, Üretim ve Verim

Kaynak: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

11.3 ŞEKER PANCARI ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye'nin tarım ve tarıma dayalı ekonomisinde tarihî ve istatistiki değere sahip olan ve stratejik önemiyle de öne çıkan şeker pancarı, büyük bir üretim gücünü oluşturmaktadır. Ülkemizde yaklaşık 350 bin çiftçi ve etki alanıyla 3 milyon insana ekonomik gelir sağlayan şeker pancarı, istihdamdan yaşam kalitesine kadar hayati derecede değere sahip, tasarımsal bir üründür. Şeker pancarında esas olan verimlilik, ekim döneminden hasada ve fabrikaya kadar olan tüm süreçlerde eğitim, ilaç ve gübreleme işlemleri, sulama sistemleri, akıllı tarım, iyi tarım ve AR-GE çalışmaları ile mümkün olmuştur. Üretimde Konya, Eskişehir, Kayseri ilk sıralardadır. 2025-2026 yılı üretici fiyatı 3,10 TL/kg olarak gerçekleşmiştir.

Kaynak: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü (TEPGE)

Üreticilerin şeker pancarı ekimi konusunda kararlarını doğrudan etkileyen en önemli faktör pancar alım fiyatlarıdır. Dolayısıyla pancar ve şeker fiyatları, şeker pancarı üretim miktarını belirleyici niteliktedir.

Şekerpancarı (*Beta vulgaris* var. *altissima*) Ispanakgiller (*Amaranthaceae*) ailesine ait, kazık köklü, iki yıllık bir tarım bitkisidir. Dünyadaki şeker üretiminin yaklaşık %20-25'ini karşılar. Serin iklimleri seven bu bitki, toprağın derinliklerinden aldığı mineralleri kökünde yoğun bir sakkaroz (şeker) olarak depolar. Türkiye, dünyada şeker pancarı üretiminde ilk sıralarda yer alan, bu konuda köklü bir fabrika kültürüne sahip ülkelerden biridir.

Kullanım Alanları

Şeker Üretimi: Temel kullanım amacı beyaz kristal şeker üretimidir. Kökler fabrikalarda işlenerek mutfaklarımızın vazgeçilmezi olan toz ve küp şekere dönüşür.

Hayvancılık (Küspe): Şekeri alındıktan sonra geriye kalan posa (pancar küspesi), besin değeri yüksek, ekonomik ve sulu bir kaba yem olarak hayvancılığın can damarıdır.

Melas (Yan Ürün): Şeker üretiminin yan ürünü olan melas; ispiroto (alkol), maya, sitrik asit ve yem sanayisinde hammadde olarak kullanılır.

Enerji (Biyoeetanol): Melas ve şekerli suyun fermente edilmesiyle elde edilen biyoeetanol, çevre dostu bir yakıt alternatifi olarak enerji sektöründe değer görür.

Tarım Ekonomisi: Şekerpancarı ekilen toprak, kendinden sonra gelen bitki (örneğin buğday) için mükemmel bir hazırlık sağlar; toprağı havalandırır ve verimliliğı artırır.

Geleneksel Lezzet (Pancar Pekmezi): Bazı yörelerde pancar sularının uzun süre kaynatılmasıyla elde edilen yoğun ve şifalı bir pekmez türü olarak tüketilir.

12. KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ MEYVE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

Kayseri, İç Anadolu Bölgesi'nde yer almasına rağmen mikroklima alanları ve sulama imkânları sayesinde meyvecilik açısından dikkat çeken bir üretim yapısına sahiptir. İlde özellikle elma, kayısı, kiraz ve üzüm üretimi öne çıkmaktadır.

Kayseri'de en yaygın yetiştirilen meyvelerden biri olan elma, hem iç tüketim hem de pazarlama açısından önemli bir yere sahiptir. Özellikle Yahyalı ve Develi ilçeleri, kaliteli ve verimli elma üretimiyle bilinmektedir. Kayısı üretimi ise daha çok sıcak mikroklima alanlarında yoğunlaşmış olup, hem sofralık hem de kurutmalık olarak değerlendirilmektedir.

Kiraz üretimi, yüksek rakımlı bölgelerde yetiştirilen kaliteli ürünlerle dikkat çekerken; üzüm üretimi ise genellikle yerel tüketim ve küçük ölçekli ticaret amacıyla yapılmaktadır. Bu meyve türleri, ilin tarımsal çeşitliliğini artırmakta ve çiftçiler için alternatif gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Son yıllarda modern tarım tekniklerinin kullanımı, sertifikalı fidan tercihinin artması ve sulama projelerinin gelişmesiyle birlikte Kayseri'de meyve üretiminde hem verim hem de kalite artışı gözlemlenmektedir. Bu durum, ilin meyvecilik potansiyelinin gelecekte daha da gelişeceğini göstermektedir.

Tablo 26: Yaş Meyve İhracatı Yapılan İlk 10 Ürün

2024-2025 (KASIM AYI) TÜRKİYE GENELİ YAŞ MEYVE İHRACATI YAPILAN İLK 10 ÜRÜN									
SIRA NO	ÜRÜN	Kas.24		Kas.25		DEĞİŞİM ORANI (%)		2025 PAYI (%)	
		MİKTAR (KG)	DEĞER (DOLAR)	MİKTAR (KG)	DEĞER (DOLAR)	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER
1	NAR	23.883.351	25.978.285	15.329.686	24.905.688	-36	-4	38	36
2	ÜZÜM	9.315.733	13.736.569	14.077.033	20.167.154	51	47	35	29
3	KESTANE	2.274.126	7.830.796	3.555.331	11.683.280	56	49	9	17
4	HURMA	794.327	2.386.147	1.037.350	2.881.936	31	21	3	4
5	ARMUT	6.024.542	4.930.046	1.675.665	2.684.138	-72	-46	4	4
6	AYVA	3.009.963	3.271.706	1.126.472	2.430.323	-63	-26	3	4
7	ELMA	15.839.959	10.759.886	2.105.102	1.735.335	-87	-84	5	3
8	DiĞER TAZE MEYVELER	1.185.677	2.080.380	587.308	1.683.258	-50	-19	1	2
9	ERİK	44.967	46.891	121.475	246.366	170	425	0	0
10	ŞEFTALİ	6.567	12.160	162.826	204.745	2.379	1.584	0	0
GENEL TOPLAM		62.558.522	71.292.850	39.958.565	68.855.902	-36	-3	100	100

Not: Ürünler, 2025 yılı FOB(\$)' değerlerine göre sıralanmıştır.

Kaynak: Akdeniz İhracatçı Birlikleri Türkiye Genel Değerlendirme Raporu

12.1 ELMA ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ülkemizde 2024 yılında, 167 bin 437 ha alanda, 4 milyon 420 bin 185 ton elma üretilmiştir. En fazla üretilen çeşit 1 milyon 732 bin 915 ton ile Starking olurken, bu çeşidi 1 milyon 115 bin 395 ton ile Golden izlemiştir. Diğer tarım ürünlerinden farklı olarak Türkiye'nin 81 ilinde elma yetiştiriciliği yapılabilmektedir. Ancak toplam üretimin %84'ü yalnızca 10 ilde gerçekleştirilmektedir. Ülkemiz elma üretiminde 1 milyon 169 bin 945

ton ile Isparta lider konumdadır. Türkiye elma üretiminin %25,4'ünü karşılayan Isparta'yı, 713 bin 190 ton ile Karaman, 581 bin 304 ton ile Niğde, 448 bin 022 ton ile Antalya, 262.835 ton ile Kayseri, 198 bin 483 ton ile Konya, 176 bin 582 ton ile de Denizli takip etmektedir.

Yaklaşık 35 bin dekada üretilen, kalitesi ve aroması ile iç piyasada yoğun talep gören Yahyalı elması, dünyada da adından söz ettirmektedir. Yahyalı'dan yaklaşık 18 ülkeye ihracat yapılmaktadır. Elmalar, Suriye, Irak, İran, Libya, Lübnan, Birleşik Arap Emirlikleri, Suudi Arabistan, Hindistan, Dubai ve Katar gibi ülkelere ihracat yapılmaktadır. Kayseri'deki tek parselde üretim yapan en büyük elma bahçesi Yeşilhisar ilçesinde 2019 yılında 465 dekar alan üzerine tesis edilmiştir. Türkiye'deki en önemli elma üretim merkezlerinden bir tanesi olan ilimiz, elma yetiştiriciliği yapılan iller arasında 5.inci sırada yer almaktadır. İlimizde yaklaşık 4,5 milyon civarında meyve veren ağacımız bulunmakta ve bunun yaklaşık yarısı Yeşilhisar ilçemizde yer almaktadır.

12.2 KAYISI ÜRETİM DEĞERLERİ

2025 yılı TÜİK bitkisel üretim verilerine göre Türkiye'de kayısı üretimi, bir önceki yıla kıyasla artış göstererek 1.269 bin ton olarak gerçekleşmiştir. Bu üretim miktarı, Türkiye'nin kayısı üretiminde güçlü konumunu sürdürdüğünü ortaya koymaktadır. Türkiye 107 bin ton kuru kayısı üretimi ile dünya kuru kayısı üretiminin %52'sini karşılayarak birinci sırada yer aldı. İran ise 24 bin ton ve %14 pay ile ikinci sırada yer almıştır.

Kayısı üretiminin yapıldığı illerde 40,3 milyon dekar büyüklükteki tarım arazisi varlığı ülkemizdeki tarım arazilerinin %16,9'una tekabül etmektedir.

12.3 KIRAZ ÜRETİM DEĞERLERİ

Kayseri, özellikle elma üretimiyle bilinir ancak son yıllarda kiraz üretimi de önemli bir yere sahiptir. Özellikle Yahyalı ilçesi, kiraz üretimiyle öne çıkmaktadır. Kayseri'de kiraz üretimi, son yıllarda artış gösterme eğilimindedir. Üreticilerin kiraz yetiştiriciliğine olan ilgisi ve destekleyici politikalar bu artışta etkili olmuştur. Yetişen kirazların kalitesi, ihracat için de uygun görülmektedir. Bazı üreticiler, ürettikleri kirazları yurt dışına ihraç etmektedir.

Üretim miktarı incelendiğinde; 2025 yılında üretim miktarı bir önceki yıla göre %70,6 oranında azalış göstererek 213.300 ton gerçekleşmiş, 2020-2025 yılları arasındaki üretim değişim oranı %0,2 hesaplanmıştır.

12.4 ÜZÜM ÜRETİM DEĞERLERİ

2025 yılında üretim miktarı bir önceki yıla göre %27,5 oranında azalış göstererek 2.515.152 ton gerçekleşmiş, 2020-2025 yılları arasındaki üretim değişim oranı %2,7 hesaplanmıştır. 2025 yılı çekirdeksiz üzüm üretiminde Manisa, İzmir ve Denizli ilk sıralardadır. 2025 yılı şaraplık üzüm üretiminde Denizli, Tokat ve Nevşehir ilk sıralardadır.

2025 yılında çekirdeksiz üzüm üretimi, Türkiye'nin liderliğini koruyarak, küresel üretimde %7 oranında azalma kaydedildi. Dünyada çekirdeksiz üzüm üretimi 2025 yılında 1 milyon 79 bin ton olarak gerçekleşti.

Türkiye, 2026 yılı için 145 bin ton üretim hedefiyle, küresel kuru üzüm ihracatının yaklaşık %30'unu tek başına karşılayacak ve liderliğini sürdürmeye devam edecektir.

Kayseri olarak Erciyes'in eteklerinde 80 bin dekar alanda sofralık ve kurutmalık olarak yıllık 30-31 bin ton üzüm yetiştirilmektedir. İl genelinde Dimrit çeşidi yoğun olarak yetiştirilmektedir. Verim boyutu dekara ortalama 300-400 kg olup klasik sistemde genelde susuz toprakta yetiştirilmektedir. İl genelinde %50' si İncesu da yetiştirilmekte olup yaygın olarak bilinen Parmak, Karagevrek, Gülüzümü, Beyaz Buludu, Siyah Buludu, Şireder, Çavuş, Karaser Karası, İldeş, Razaki vb. gibi 30'dan fazla üzüm çeşidi vardır.

12.5 GİLABURU ÜRETİM DEĞERLERİ

İç Anadolu bölgesinde üretim ve tüketimi yaygın olan gilaburu, Sivas'ta Gemerek ilçesi, Kayseri'de de Bünyan ve Akkışla ilçeleriyle öne çıkmaktadır. Üç ilçenin de ürettikleri gilaburu meyvesi, coğrafi işaret tescili ile koruma altına alınmıştır. Türkiye'de gilaburu üretiminin % 65'i Kayseri'ye aittir. Bünyan ve Akkışla, sahip oldukları coğrafi özellikleri, toprak yapısı, iklimi bu iki ilçede kaliteli gilaburuların üretimine olanak sağlamaktadır.

Kayseri ve çevresinde üretimi gerçekleştirilen gilaburu fermente edilerek tüketilmektedir. Çünkü gilaburu yüksek tanen ve polifenol içerikleri sebebiyle acımsı bir lezzete sahiptir. Geleneksel üretim metodunda hasat edilen gilaburu yıkanma işleminin ardından plastik kaplarda 3-5 ay su içerisinde olgunlaştırılmaktadır. Bu sebepten fermantasyon işlemine tabii tutularak acılığı azaltılmaya çalışılmaktadır. Fermantasyon işlemi takiben meyveler ezilerek gilaburundan meyve suyu elde edilmektedir.

Kayseri'de faaliyet gösteren Kadın Çiftçiler Ekolojik Eğitim ve Üretim Merkezi Girişimi Üretim ve İşletme Kooperatifi (KAÇEM) üyeleri, kentte yetiştirilen coğrafi işaret tescilli gilaburu meyvesinden sirke yapmışlardır.

13. KAYSERİ'DE ÜRETİLEN SEÇİLMİŞ SEBZE ÜRÜNLERİ ÜRETİMİ

Sebze ürünleri üretim miktarı 2025 yılında bir önceki yıla göre %0,6 artarak yaklaşık 31,8 milyon ton olarak gerçekleşti. Sebzeler grubu ürünlerinden domatesten %2,3, kuru soğanda %10,6, salçalık kopya biberde %8,2 oranında üretim artışı; karpuzda %7,3, kavunda %11,6, hıyarda %3,4 oranında üretim azalışı oldu.

Kocasinan Belediyesi tarafından geleneksel hale getirilen Domates Fidesi Dağıtım Etkinliği her sene yapılmaktadır. 550 bin kök organik domates fidesi dağıtımı yapılmıştır.

Kocasinan Belediyesi, sağlıklı toplum, sağlıklı nesiller, sağlıklı yarınlar oluşturmak adına organik ürünlerin üretimi ve tüketimine destek olmak amacıyla bu etkinliği düzenlemektedir. Kayseri'de 'Karahıdır' olarak bilinen bölgenin yerli tohumlarıyla yetiştirilen domates fidelerinin, özelliği; hibrit olmaması, yeniden tohumlanabilmesidir. Karahıdır olarak bilinen ve yerli tohumlardan yetişen ürünler, hem toplumun hem de gelecek nesillerin sağlığını koruma açısından çok değerlidir. Bu ürünlerin çekirdeklerini kullanan çiftçiler, gelecek yıllarda bu tohumları ekerek ürün elde etmeyi devam ettirebilmektedirler. Çünkü bu organik ve yerli domates fidesi; çekirdeğinden kendisini sürdürebilen, yeni fideler oluşturabilen ürünlerdir.

Tablo 27:Yaş Sebze İhracatı Yapılan İlk 10 Ürün

2024-2025 (KASIM AYI) TÜRKİYE GENELİ YAŞ SEBZE İHRACATI YAPILAN İLK 10 ÜRÜN									
ÜRÜN	Kas.24		Kas.25		DEĞİŞİM ORANI (%)		2025 PAYI (%)		
	MİKTAR (KG)	DEĞER (DOLAR)	MİKTAR (KG)	DEĞER (DOLAR)	MİKTAR	DEĞER	MİKTAR	DEĞER	
1 DOMATES	22.979.975	29.013.391	28.283.393	32.156.196	23	11	23	32	
2 BİBER	11.851.602	22.799.226	15.840.025	25.633.335	34	12	13	25	
3 HIYAR.KORNIŞON	11.527.807	10.996.202	17.938.023	14.784.924	56	34	15	15	
4 KABAK	9.331.450	8.771.156	12.068.246	10.833.064	29	24	10	11	
5 SOĞAN.ŞALOT	13.162.940	6.329.735	17.363.694	6.053.360	32	-4	14	6	
6 PATATES	33.703.713	8.414.137	16.825.380	4.644.298	-50	-45	14	5	
7 HAVUÇ.TURP	5.475.935	1.075.875	9.400.657	3.437.629	72	220	8	3	
8 PATLIÇAN	1.664.622	1.501.919	1.597.541	1.637.823	-4	9	1	2	
9 DİĞER SEBZELER	250.105	538.070	218.693	410.747	-13	-24	0	0	
10 SARIMSAK	32.603	38.111	224.419	392.561	588	930	0	0	
GENEL TOPLAM	111.302.387	90.913.325	120.934.661	101.295.977	9	11	100	100	

Not: Ürünler, 2025 yılı FOB (\$) değerlerine göre sıralanmıştır

Kaynak: Uludağ İhracatçı Birlikleri Genel Sekreterliği

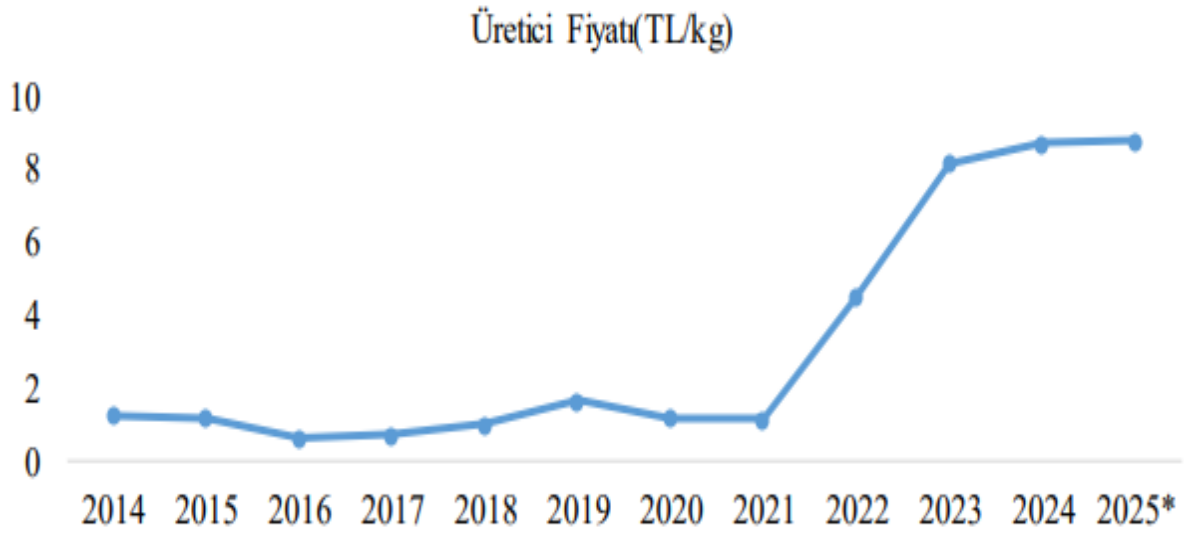
13.1 PATATES ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye'nin en önemli patates üretim merkezlerinden Kayseri'de ekim alanı kapasitesinde yüzde 38,39 artış sağlanmıştır. Türkiye genelinde bir önceki yıla göre %9,6 oranında artarak 5,7 milyon ton patates üretilmiştir. Özellikle Bünyan, Pınarbaşı, Tomarza, Yeşilhisar ve Develi ilçelerinde yapılan üretimle Türkiye'nin önemli patates ihtiyacının karşılandığı Kayseri'de hasat edilen patatesler, Nevşehir'deki soğuk hava depolarına götürülmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı ile Kayseri Valiliğinin talimatları doğrultusunda, ürünlere değer katmak amacıyla çiftçiler desteklenmektedir. Kayseri'nin coğrafi ve iklim koşulları nedeniyle patates üretimine elverişli toprakları vardır.

Kayseri'de 2024 yılında yaklaşık 112 bin dekar alanda 704 bin ton patates üretilmiş olup, bu üretim miktarı ile Türkiye genelinde dördüncü sırada yer almıştır. Türkiye'de yemeklik ve tohumluk patates üretiminde ilk sıralarda yer alan Kayseri'de 2025 yılında ise 787 bin ton patates üretildi. Kayseri, Türkiye'de en fazla patates üretiminin yapıldığı ikinci il olarak kayıtlara geçmiştir.

Grafik 9: Türkiye Ortalama Patates Üretici Fiyatları (TL/kg)

Kaynak: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü

13.2 PATLICAN ÜRETİM DEĞERLERİ

Anavatanı Hindistan olan patlıcan, sıcaklığı seven 15-35°C arasındaki sıcaklıklarda ticari üretimlerde 6 aylık bir vejetasyon süresinde yetiştirilmektedir. Türk damak zevkinin sevilen bir ürünü olan patlıcan taze, kurutulmuş ve işlenerek tüketilmektedir. Ülkemizde ticari olarak birçok hibrit uzun silindirik, topan ve yarı topan meyve tiplerine sahip patlıcanlar üretilmektedir. Diyarbakır patlıcanı ve coğrafi işaretli Birecik patlıcanı (Urfa) ve Yamula patlıcanı (Kayseri)'de yöresel olarak üretilen genotiplerdir.

Mor renginin üzerindeki beyaz çizgilerinden dolayı "pijamalı patlıcan" olarak bilinen tescilli Yamula patlıcanı, Kayseri'nin Yemliha Mahallesi'nin yanı sıra ekim alanı Mahzemin ve Ebiç mahallelerinde yaygınlaşarak yöre halkına kazanç kapısı oluyor. Farklı morfolojik yapısı, kendine has aroması ve çekirdeksiz olmasıyla bilinen Yamula patlıcanı, 980 hanenin yaşadığı yörede neredeyse her aile tarafından ekiliyor.

13.3 KABAK ÜRETİM DEĞERLERİ

Türkiye'nin önemli kabak çekirdeği üretim merkezlerinden biri olan Kayseri çerezlik kabak üretiminin ortalama 4'te 1'ini karşılamakta ve iller arasında ikinci sırada yer almaktadır.

Develi ve Tomarza ilçe volkanik Erciyes Dağı'nın yıllar önce patlaması sonucu toprak yapısının tüf taşlardan oluşması bu taşlardaki gözenekler sayesinde su ve besin maddelerinin tutumunu artırmaktadır ve çok da zengin olmayan ilçe topraklarında çerezlik kabak tarımının yapılmasını mümkün kılmaktadır.

14.TARIM VE HAYVANCILIK DESTEKLERİ

14.1 DESTEKLER

• BİTKİSEL ÜRETİM DESTEKLERİ

2025-2027 Yıllarında Yapılacak Bitkisel Üretim Yönelik Desteklemeler ile Diğer Bazı Tarımsal Desteklemelere İlişkin Karar doğrultusunda bitkisel üretim planlamasına geçilmiştir. Üretim Planlaması ve yeni bitkisel üretim destek modeli ile ilk defa destekler üretim döneminden önce ve 3 yıllık olarak açıklanmıştır.

Planlamaya konu havza ürün deseni listesi ilan edilmiştir. Bakanlık tarafında temel girdi maliyetlerini esas alan tarımsal üretim planlamasıyla ilişkilendirilmiş, çevreye duyarlı ve suyu merkeze alan bir yaklaşım ile yeni destekleme modeli oluşturulmuştur.

Yeni destekleme modelinde bitkisel üretim destekleri; Temel, Planlı Üretim ve Üretimi Geliştirme Desteği olmak üzere sadeleştirilerek üç ana başlıkta toplanmıştır.

Temel Destek: Bakanlık kayıt sistemine kayıt olan ve bitkisel üretim yapan planlama dışındaki tüm ürünler ile havzasında planlama ürünlerini üreten üreticilerimize mazot maliyetinin %50'si, gübre maliyetinin ise %25'i kadar destek verilecektir.

Planlı Üretim Desteği: Planlama kapsamına alınan ürünlerin belirlenen tarım havzalarında üretilmesi şartıyla temel desteğe ilave olarak mazot maliyetinin %50'si, gübre maliyetinin ise %25'i kadar destek verilecektir. Böylelikle mazot maliyetinin tamamı gübre maliyetinin ise %50'si desteklenmiş olacaktır.

Yeraltı su kısıtı kapsamında 11 ilin 52 ilçesinde sulu tarım arazilerinde az su tüketen arpa, aspir, ayçiçeği (yağlık), buğday, mercimek, nohut, fiğ ve yem bezelyesi üreten çiftçilerimize temel ve planlı üretim desteğine ilave olarak gübre maliyetinin kalan %50'lik kısmı da desteklenecektir.

Üretimi Geliştirme Desteği: Bitkisel üretimde verim ve kaliteyi artıracak, çevreyle dost üretim yöntemlerini teşvik etmek amacıyla organik tarım ve iyi tarım uygulamaları ile sertifikalı tohum/fidan ve organik gübre kullanımına destek verilecektir.

Tablo 28: 2025-2027 Yılları Bitkisel Üretim Destekleme Birim Fiyatları

1- TEMEL DESTEK				
Sıra No	Kategoriler	Temel Destek	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)
1	1. Kategori	Aspir, Mercimek, Mısır (dane), Nohut, Patates, Soğan (kuru), Birinci grup yem bitkileri*, Diğer ürünler	1,0	244
2	2. Kategori	Arpa, Buğday, Çavdar, Triticale, Yulaf, İkinci grup yem bitkileri**	1,3	317,2
3	3. Kategori	Ayçiçeği (yağlık), Fındık, Kolza (kanola), Fasulye (kuru), Soya, Çay	1,5	366
4	4. Kategori	Çeltik, Pamuk (kütü)	2,25	549
		Nadas	0,30	73,2
*Birinci grup yem bitkileri; fiğ, burçak, mürdümük, hayvan pancarı, yem şalgamı, yem bezelyesi, yem baklası, yeşil, İtalyan çimi, yulaf (yeşil ot), çavdar (yeşil ot) ve tritikale (yeşil ot) ile bu ürünlerden yapılan silajları kapsar. **İkinci grup yem bitkileri; yonca, korunga, yapay çayır mera, silajlık mısır, silajlık soya, sorgum otu, sudan otu ve sorgum-sudan otu melezi ürünlerini kapsamaktadır.				
2- PLANLI ÜRETİM DESTEĞİ				
Sıra No	Kategoriler	Planlı Üretim Desteği	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)
1	1. Kategori	Aspir, Mercimek, Mısır (dane), Nohut, Patates, Soğan (kuru), Birinci grup yem bitkileri*	1,0	244
2	2. Kategori	Arpa, Buğday, İkinci grup yem bitkileri	1,3	317,2
3	3. Kategori	Ayçiçeği (yağlık), Fındık, Kolza (kanola), Fasulye (kuru), Soya	1,5	366
4	4. Kategori	Pamuk (kütü)	2,25	549
Kütü pamuk için yurt içinde üretilip sertifikalandırılmış tohum kullanıma şartı aranır.			Yem bitkisi üreten çiftçilere ürünün bulunduğu kategoride karşılık gelen destek katsayısının %50'si kadar ilave planlı üretim desteği ödenir.	
Su Havzaları: Amasya, Bingöl, Bitlis, Çorum, Elazığ, Erzincan, Erzurum, Muş, Tokat ve Tunceli illeri				
3- SU KISITI DESTEĞİ				
Sıra No	Kategoriler	Yeterli Suya Kısıtı Desteği	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)
1	1. Kategori	Aspir, Fiğ, Mercimek, Nohut, Yem bezelyesi	0,8	195,2
2	2. Kategori	Arpa, Buğday	1,4	341,6
3	3. Kategori	Ayçiçeği (yağlık)	1,2	292,8
Yeterli su bulunan yerler ile yetersiz ve su kısıtı olduğunun Bakanlıkça tespit edildiği 11 ilde 52 ilçe/havzada yer alan sulu tarım arazilerinde ilgili üretim yılında belirlenen ürünleri üreten çiftçilere, ürünün bulunduğu kategoriye göre hesaplanan tutar üzerinden ilave yeterli su kısıtı desteği ödenir.				
3- ÜRETİM GELİŞTİRME DESTEĞİ				
A- Sertifikalı tohum kullanım desteği				
Sıra No	Ürünler	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)	
1	Arpa, Buğday, Çavdar, Çeltik, Fasulye (kuru), Triticale, Yulaf	0,2	48,8	
2	Aspir, Kolza (kanola), Susam	0,2	48,8	
3	Korunga, Soya, Yer fıstığı, Yonca	0,4	97,6	
4	Fiğ, Mercimek, Nohut, Yem bezelyesi	0,3	73,2	
B- Yerli sertifikalı tohum kullanım desteği				
Sıra No	Ürünler	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)	
1	Ayçiçeği (yağlık), Mısır (dane), Pamuk (kütü)	0,6	146,4	
2	Patates (sertifikalı tohum kullanılması şartı olmak üzere)	1,0	244	
C- Sertifikalı/Standart Fidan Kullanım Desteği				
Sıra No	Ürünler	Fidan Türü	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)
1	Antep, Armut, Asma, Ayva, Badem, Ceviz, Dut, Elma, Erik, Fındık, İncir, Kayısı, Kestane, Kivi, Kiraz, Limon, Mandalina, Nektarin, Prunus çeşitleri, Portakal, Şeftali, Trabzon hurması, Vişne, Zeytin	Standart	2,00	488
		Sertifikalı	5,00	1220
D- Organik Tarım Desteği				
Sıra No	Ürünler	Ürün Sertifikasyon Türü	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)
1	Birinci grup ürünler	Bireysel	1,2	292,8
		Grup	0,6	146,4
2	İkinci grup ürünler	Bireysel	0,6	146,4
		Grup	0,3	73,2
3	Üçüncü grup ürünler	Bireysel	0,4	97,6
		Grup	0,2	48,8
4	Organik an kovan desteği (kovan başına)	Kovan başına	0,32	78,08
E- İyi Tarım Uygulamaları Desteği				
Sıra No	Ürünler / Üretim Şekli	Sertifikasyon Türü	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)
1	Birinci grup ürünler – Örtüaltı/Kapalı ortamda bitkisel üretim	Bireysel	1,7	414,8
		Grup	0,85	207,4
2	Birinci grup ürünler – Açıkta üretim	Bireysel	0,7	170,8
		Grup	0,35	85,4
3	İkinci grup ürünler	Bireysel	0,6	146,4
		Grup	0,3	73,2
4	Üçüncü grup ürünler	Bireysel	0,4	97,6
		Grup	0,2	48,8
F. Katı Organik Organomineral Gübre Desteği				
Sıra No	Açıklama	Destek Katsayısı	Toplam Destek (TL/da)	
1	İlgili üretim yılında katı organik organomineral gübre kullanan çiftçilere	0,21	51,24	

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

• BÜYÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİ

Tablo 29: Büyükbaş Hayvancılık Destek Rakamları

DESTEKLEME KONULARI	BUZAĞI TL/BAŞ	MALAK TL/BAŞ
Temel destek birim tutarı	1400 TL	2800 TL
Aile işletmesi ilave desteği	1400 TL	2800 TL
Genç/kadın yetiştirici ilave desteği	980 TL	1960 TL
Planlama bölgesi ilave desteği	700 TL	1400 TL
Birinci derece tarımsal örgüt ilave desteği	280 TL	560 TL
Suni tohumlama desteği	1120 TL	2240 TL
Yerli sperma ilave desteği	700 TL	1400 TL
Soy kütüğü desteği (A, B) sınıfı	2100 TL	-
Soy kütüğü desteği (C) sınıfı	1120 TL	2240 TL
Ari işletme ilave desteği (dişi buzağı/dişi malak)	5600 TL	11200 TL
AB onaylı işletme ilave desteği (dişi buzağı/dişi malak)	840 TL	1680 TL
Genomik test desteği (dişi buzağı)	2100 TL	-

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

Besilik Erkek Sığır (Karkas) Destekleme modelinde temel destek 500 TL olup, temel destek şartlarını karşılayan üreticilere aşağıda belirtilen katsayılar uygulanarak ilave destek verilecektir.

- Besi süresini doğduğu işletmede tamamlamış ve aile işletmesinde bulunan hayvanlar için ilave 4 katsayı (2.000 TL/Baş),
- Genç ve kadın üreticilere ilave 0,3 katsayı (150 TL/Baş),
- En az 270 kg elde edilen sütçü ırk ve melezleri hayvanlar için ilave 0,6 katsayı (300 TL/Baş),
- En az 300 kg elde edilen kombine ırk ve melezleri hayvanlar için ilave 0,8 katsayı (400 TL/Baş),
- En az 320 kg elde edilen etçi ırk ve melezleri hayvanlar için ilave 1 katsayı (500 TL/Baş),
- Birinci derece tarımsal amaçlı örgütlere üye olan üreticilerin hayvanları için ilave 0,2 katsayı (100 TL/Baş) uygulanacaktır.

• KÜÇÜKBAŞ HAYVANCILIK DESTEKLERİ

Tablo 30: Küçükbaş Hayvancılık Destek Rakamları

DESTEKLEME KONULARI	TL/BAŞ
4 Ay ve Üzeri Kuzu-Oğlak Temel Desteği	300 TL
Aile İşletmesi İlave Desteği	300 TL
Kadın veya Genç Çiftçi İlave Desteği	210 TL
Birinci Derece Örgüt İlave Desteği	60 TL
2025 Yılı Sürü Yöneticisi İstihdamı Desteği	TL/İşletme
Temel destek şartlarını sağlayan en az 150 baş kuzu/oğlağı bulunan işletmelere en fazla bir sürü yöneticisi için ve sadece 150 baş üzerinden ilave 1,8 katsayı.	81.000 TL

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

• SU ÜRÜNLERİ DESTEĞİ

Tablo 31: Su Ürünleri Destek Rakamları

DESTEKLEME KONULARI		TL /kg-Adet
Alabalık (kg)	350.000 kg'a kadar (350.000 kg dahil)	0,75 TL
Yeni Türler (kg)	350.000 kg'a kadar (350.000 kg dahil)	1,5 TL
Kapalı Sistem Üretim (kg)	350.000 kg'a kadar (350.000 kg dahil)	1,5 TL
Kilogram Üstü Alabalık Üretimi (kg)	350.000 kg'a kadar (350.000 kg dahil)	1,5 TL
Midye (kg)	350.000 kg'a kadar (350.000 kg dahil)	0,10 TL
Sazan (kg)	350.000 kg'a kadar (350.000 kg dahil)	0,50 TL
Hastalıktan Ari Kuluçkahane Damızlık Alabalık Desteği (adet)	10.000 adet'e kadar (10.000 adet dahil)	60 TL
Toprak Havuzlarda Balık Yetiştiriciliği (kg)	2100 TL 30.000 kg'a kadar (30.000 kg dahil)	1 TL

Kaynak: Tarım ve Orman Bakanlığı

• ZİRAİ DON DESTEĞİ

"2025 Yılında Meydana Gelen Zirai Don Nedeniyle Ürünleri Hasar Gören Çiftçilere Destekleme Ödemesi Yapılmasına İlişkin Cumhurbaşkanlığı Kararı" Resmi Gazete'de yayımlanarak 1 Şubat 2025'ten itibaren yürürlüğe girmiştir. Şubat, mart ve nisan aylarında meydana gelen zirai don olayından etkilenen 65 ilde, 16 ürün için (Antep fıstığı, armut, ayva, badem, ceviz, elma, erik, fındık, kayısı, kiraz, limon, mandalina, portakal, şeftali/nektarin, üzüm, vişne) zarar gören üreticilere destek verilmiştir.

TARIM RAPORU 2025

Sürdürülebilir Üretim,
Güçlü Yarınlar

VERİMLİLİK
Artan Üretim

SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
Doğaya Saygılı
Üretim

TEKNOLOJİ
Akıllı Tarım
Uygulamaları

KATMA DEĞER
Güçlü Ekonomi,
Güçlü Gelecek

